

Slutrapport strategisk miljöbedömning

Program för europeiskt territoriellt samarbete –
Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak 2021-2027

Program för europeiskt territoriellt samarbete - Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak 2021-2027

Strategisk miljöbedömning

Mats Rydehell, Johan Sidenmark, Maria Hammar, Merit Kaal, Lina Lenefors

Anthesis

December 2020

www.anthesis.se

Innehåll

Sammanfattning	4
1. Inledning	6
1.1 Syftet med strategisk miljöbedömning	6
1.2 SMB-processen	6
1.3 Omfattning och innehåll enligt avgränsningssamråd	7
1.3.1 Geografisk och tidsmässig avgränsning	7
1.3.2 Avgränsning i sak	7
1.3.3 Relevanta miljömål	7
2. Föreslaget program	9
2.1 Om Interreg Öresund-Kattegat-Skagerack för period 2021–2027	9
2.2 Planerade åtgärder i programmet	10
2.3 Programmets förhållande till andra relevanta program	10
3. Alternativ till programmet	12
4. Nulägesbeskrivning miljö	13
5. Resonemang om konsekvenser av föreslaget program	15
5.1 Konsekvenser för klimatpåverkan	16
5.2 Konsekvenser för vattenmiljöer	17
5.3 Konsekvenser för markanvändning och resurshushållning	18
5.4 Konsekvenser för naturmiljö och ekosystemtjänster	19
5.5. Konsekvenser för befolkning och miljörelaterad hälsa	19
5.6 Konsekvenser för kulturmiljö och kulturhistoriska värden	20
5.7 Sammanställning av synpunkter från samråd	20
5.6 Konsekvenser för relevanta mål	21
6. Resonemang om konsekvenser av alternativa förslag	23
6.1 Nollalternativ och dess konsekvenser	23
6.2 Alternativt förslag – miljöalternativ – och dess konsekvenser	25
7. Sammanfattning analys av miljöeffekter	28
8. Kumulativa och indirekta effekter	29
9. Osäkerhet i bedömningarna	30
10. Rekommendationer för programmet	31
10.1 Tankar kring de politiska målen	31
10.2. Tankar kring genomförandet och uppföljning av miljöeffekter	31
10.3 Tankar kring processen att bevilja medel	32
Referenser	36
Bilaga – Remissvar på MKB	37

Sammanfattning

Denna miljöbedömning omfattar förslaget till Interreg-programmet Öresund-Kattegat-Skagerrak 2021-2027. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande av programmet så att en hållbar utveckling främjas. Processen omfattar samråd med olika myndigheter och allmänhet, och dokumenteras i en Miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Dokumentet finns sedan med i beslutsunderlaget för den myndighet som beslutar om programmet.

Detta dokument beskriver hur miljöaspekter integrerats i programmet, hur konsekvensbeskrivningen genomförts, i vilken mån det nya programmet kan få en betydande miljöpåverkan – positiv eller negativ – samt hur programmet planerar att stärka eventuell positiv miljöpåverkan och minimera eller begränsa eventuell negativ miljöpåverkan från programmet.

Reglerna kring hur miljöbedömningen ska göras och vad MKBn ska innehålla anges i den svenska Miljöbalken 6 kap. I de generella instruktionerna till regionalfonden hänvisas till EU-direktiv 2001/42/EG, vilket i Sverige implementerats via Miljöbalken.

Anthesis har gjort de strategiska miljöbedömningarna av samtliga åtta regionala program samt det nationella regionalfondsprogrammet, ÖKS (europeiskt territoriellt samarbete -Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak) och FRO (Fonden för en rättvis omställning).

Interreg-programmet Öresund-Kattegat-Skagerrak 2021-2027

Det kommande interregionala programmet för Öresund-Kattegat-Skagerrak för programperioden 2021–2027 har en vision om att ÖKS-området år 2030 är en hållbar, innovativ, konkurrenskraftig och sammanlänkad funktionell region. Utifrån EU-kommissionens ramar för de nya Interreg-programmen, där ett antal politiska mål (Policy Objectives) och särskilda mål definieras, har programarbetet inriktats mot att vidareutveckla områdena:

- innovationer/smart specialisering (PO1)
- energi/klimatanpassning/cirkulär ekonomi (PO2)
- transporter/mobilitet (PO3)
- gränsöverskridande arbetsmarknad (PO4)

Miljöbedömning har gjorts baserat på ett utkast till operativt program som presenterat 11 september 2020.

Programmet kommer att ha stora möjligheter att främja en hållbar utveckling genom att bidra till nya innovationer, en bättre anpassning till klimatproblematiken, ökad mobilitet mellan de tre länderna och en mer integrerad arbetsmarknad i gränsregionen. Alla investeringar kan ha såväl negativa som positiva effekter på miljön, och detta är fokus för arbetet med den strategiska miljöbedömningen.

För analys av olika möjliga scenarier jämförs programmets utförande med ett nollalternativ och en alternativ utformning av programmet mot mer prioritering av miljö – det s.k. miljöalternativet. I nollalternativet, som beskriver miljöförhållanden och miljöns sannolika utveckling i en given framtid om inget program genomförs, konkluderas att de politiska målsättningarna i respektive land sannolikt pekar mot att man kommer minska miljöeffekterna en hel del även utan programmet. Å andra sidan pekar alla indikationer mot att man inte kommer att nå flertalet av målen, vilket innebär att ett program som ÖKS-programmet kommer att öka takten kring implementering av åtgärder som kan bidra till mindre negativa konsekvenser. Utan program går det långsammare. Miljöalternativet innebär att programmet genomförs men att prioriteringar i finansiering och investering görs utifrån miljöpolitiska mål, dvs bästa möjliga miljöalternativ för åtgärder och investeringar. Vår bedömning är att ett sådant alternativ skulle öka fokus på de insatser som bidrar positivt på miljön och naturligt bidra mer positivt till miljömålen.

En samlad bedömning pekar på generellt positiva effekter på miljömålen. Man bör dock säkra att t.ex. ökade resor eller ökade transporter inte görs på ett för miljön negativt sätt, liksom att ökad

företagsverksamhet och utbyggnad av förnybar energi inte skapar konflikter kopplat till natur- eller kulturmiljöer.

Utveckling av de gränsregionala aktiviteterna bedöms generellt positivt kopplat till människors hälsa och välbefinnande. Ambitionerna är tydligt beskrivna som kopplade till respektive lands nationella miljömål och till Agenda 2030-målen för respektive land.

Förslag till åtgärder

- Säkra kravställningen och kriterier för stöd. Det är de enskilda projektens inriktning som avgör miljöeffekten. Kravställningen kan noteras i beskrivningen av programmet, så att dessa kommer med i beskrivningen av stödskriterier hos berörda myndigheter. Det innebär att kriterierna också skall fånga upp konsekvenser på längre sikt än programperioden.
- Prioritering av medel i programmet mellan PO1-4 har också en effekt på miljömålen. Även om det är ganska mycket medel i programmet bör man fundera på om man hinner genomföra alla de olika aktiviteter man satt upp. Det är fyra politiska områden med olika typer av aktörer. Möjligheten att skapa positiva effekter på miljön beror också på insatsens storlek och på tillgänglig tid. Hinner man? Räcker pengarna till allt man vill åstadkomma?
- Säkra en strukturerad och kontinuerlig uppföljning av programmet och dess projekt, så att man undviker kumulativa miljöeffekter av programmet.

1. Inledning

Programmet Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak 2021-2027 antas medföra betydande miljöpåverkan och en strategisk miljöbedömning (SMB) har gjorts av programmet. Detta dokument är slutrapport för SMB:n. Rapporten innehåller en analys av hur det nya programmet kan förväntas påverka miljön, både positivt och negativt, samt hur miljöhänsyn kan beaktas i programmet.

1.1 Syftet med strategisk miljöbedömning

Strategisk miljöbedömning syftar till att utreda miljökonsekvenserna av det som är möjligt att genomföra inom regionen. Det övergripande syftet med en strategisk miljöbedömning är att, parallellt med att programmen tas fram, vara en interaktiv process som tillför en extern utvärderares syn, råd och rekommendationer kring miljö- och hållbarhet. Syftet med att göra en strategisk miljöbedömning är bland annat:

- Att värdera om programmets strategi är i överensstämmelse med regional och nationell politik med hänsyn tagen till miljöpåverkan och miljölagstiftning samt gemenskapens strategiska riktlinjer för sammanhållning.
- Att utvärderaren strategiskt bedömer hur programmen påverkar miljön vid den föreslagna ansatsen.
- Att i dialog mellan utvärderare och programskrivare bedöma om programmets strategier, prioriteringar och mål är relevanta ur miljösynpunkt.
- Att göra en bedömning av den planerade organisationen för genomförande, uppföljning och kontroll avseende miljöhänsyn.
- Att överläggningar sker med relevanta miljömyndigheter i alla berörda länder när slutligt programförslag föreligger.
- Att ge allmänheten en tidig och möjlig chans inom vissa tidsramar att yttra sig.

Målet är att miljöbedömningen ska förbättra kvaliteten i de program som tas fram under 2020-2021.

1.2 SMB-processen

En strategisk miljöbedömning krävs för samtliga strukturfondsprogram enligt EU-direktivet 2001/42/EG. I Sverige är regelverket implementerat via Miljöbalken 6 kap.

I metoden för miljöbedömningar ingår stegen analys av programmets betydande miljöpåverkan, avgränsning, upprättande av miljökonsekvensbeskrivning (MKB), samråd av MKB, hänsyn till synpunkter insamlade från samråden, samlad bedömning, förslag till förändringar i programmet uppföljning och övervakning av betydande miljöpåverkan. Processen omfattar samråd med olika myndigheter, vilket dokumenteras i bilaga till denna rapport.

En MKB ska, så långt som relevant och rimligt, identifiera, beskriva och bedöma den betydande miljöpåverkan som kan uppstå för till exempel människors hälsa, biologisk mångfald, landskap, kultur, klimat och materiella tillgångar. Det gäller både negativa och positiva konsekvenser.

Processen att ta fram den strategiska miljöbedömningen har inte integrerats med utformningen av programmen, utan har genomförts efter att programmets utkast presenterats. Den korta tidsrymd som varit tillgänglig har försvårat för utformningen av den strategiska miljöbedömningen och möjligheterna att skapa en transparent process. Allmänhetens insyn i och påverkan på bedömningens utformning har varit begränsad. Istället har allmänheten representerats av olika myndigheter, kommuner och intresseorganisationer. Den sammanfattande bedömningen är att programmet, trots begränsningar i tid och delvis otydliga ramverk, tagits fram på ett godtagbart sätt.

Denna slutrapport beskriver hur miljöaspekter integrerats i programmet, hur miljökonsekvensbeskrivningen genomförts, i vilken mån det nya programmet kan leda till en betydande

miljöpåverkan, och i så fall hur programmet planerar att stärka eventuell positiv miljöpåverkan och minimera eller begränsa eventuell negativ miljöpåverkan från programmet. Den strategiska miljöbedömningen kommer att finnas med i beslutsunderlaget för den myndighet som beslutar om programmet.

1.3 Omfattning och innehåll enligt avgränsningssamråd

Eftersom konsekvenserna av programmet är beroende av vilka åtgärder som får stöd och hur dessa åtgärder utformas och genomförs går det inte att på denna strategiska nivå beskriva exakta konsekvenser.

Istället bedöms potentialer till positiva respektive negativa utfall samtidigt som skyddsåtgärder respektive förbättringsåtgärder föreslås. Med utgångspunkt i nedanstående avgränsningar bedöms i vilken grad de olika åtgärderna i programmet förväntas kunna bidra till eller motverka att de svenska miljö- och folkhälsomålen nås respektive om de ligger i linje med de strategier som EU satt upp.

De mål som presenteras nedan är nära sammankopplade med de miljöeffekter som enligt Miljöbalken ska utgöra grund för bedömningarna. Inbördes kopplingar förtydligas under avsnittet kumulativa miljöeffekter.

Avgränsningssamråd har genomförts med de aktörer som kan antas bli berörda av omfattningen och detaljeringsgraden av miljökonsekvensbeskrivningen.

1.3.1 Geografisk och tidsmässig avgränsning

Geografiskt avgränsas miljöbedömningen till programområdet Öresund-Kattegat-Skagerrak. För klimatpåverkan har miljöbedömningen tillämpat ett globalt perspektiv eftersom klimatsystemet är tydligt globalt. Vi har också försökt bedöma påverkan på havs- och vattenmiljö utanför ÖKS-regionen.

Tidsmässigt avgränsas konsekvensbedömningen till 2030 eftersom underliggande miljömål, Agenda 2030, fortlöper till dess och att projekt som genomförs under programmet kan ha påverkan även efter att programtiden har tagit slut. Speciellt projekt som ska genomföras under de sista åren. Klimatpåverkan bedöms till perioden fram till 2050.

1.3.2 Avgränsning i sak

Avgränsningen i sak styrs av programdokumentets huvudsakliga syfte och politiska mål. Den preliminära avgränsningen bedöms täcka in de viktigaste miljöfrågorna. Samtliga miljöfrågor bedöms för ett huvudalternativ (det vill säga programförslaget), ett nollalternativ samt ett ytterligare alternativ. Nollalternativ och ett alternativt förslag beskrivs nedan.

Miljöfrågor som ska belysas i miljöbedömningsprocessen och miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) bedöms vara och avgränsas till;

- Klimatpåverkan
- Vattenmiljöer (inkl. havsmiljö och vattensystem)
- Markanvändning och resurshushållning (inkl. kemikalier, avfall, cirkulär ekonomi)
- Naturmiljö och ekosystemtjänster (inkl. biologisk mångfald)
- Befolkning och miljörelaterad hälsa (inkl. social inkludering)
- Kulturmiljö och kulturhistoriska värden
- Kumulativa effekter

1.3.3 Relevanta miljömål

Enligt Miljöbalken 6 kap 12§ punkt 5 och 6 ska en "Miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivningar av planer och program" innehålla "en beskrivning av: "hur relevanta miljö kvalitetsmål och andra miljöhänsyn

beaktas i planen eller programmet” samt “en beskrivning av den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma med avseende på betydande miljöeffekter samt det inbördes förhållandet mellan dessa miljöeffekter (kumulativa effekter).

Utöver miljöfrågorna så kommer programmets hänsyn till relevanta **miljömål** belysas. Följande miljömål ses som relevanta;

- Globala målen¹

Agenda 2030 med 17 globala mål för hållbar utveckling syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Globala målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.
- EU:s strategi för hållbar utveckling

Målet för en hållbar utveckling är att tillgodose behoven hos nuvarande generationer utan att äventyra kommande generationers möjlighet att tillgodose sina behov. För att nå dit krävs en övergripande strategi där man tar hänsyn till både ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter.
- Svenska miljömål²

Programmet kommer att påverka direkt eller indirekt alla svenska miljömål, men fortsatt arbete kommer att fokusera på följande mål: Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, God bebyggd miljö, Giftpri miljö, Grundvatten av god kvalitet, Ett rikt odlingslandskap, Ingen övergödning, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv, Levande sjöar och vattendrag, och Hav i balans samt levande kust och skärgård.
- Norska miljömål³

De norska miljömålen är: Naturmangfold, Kulturminner och kulturmiljö, Friluftsliv, Forurensning, Klima, Polarområdene
- Danska miljömål⁴

Miljömålen är tagna från Miljöstyrelsen Mål og Resultatplan 2020, och kärnuppgifterna är definierade som: Beskyttelse og bæredygtig benyttelse af land og vand, Grøn produktion og sikker kemi, Fremtidssikret naturforvaltning og Øget viden gennem vand- og naturovervågning

---

¹ <https://www.globalamalen.se>

² <https://www.sverigesmiljomal.se>

³ <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/>

⁴ <https://mst.dk/media/188315/miljoestyrelsens-maal-og-resultatplan-2020.pdf>

2. Föreslaget program

2.1 Om Interreg Öresund-Kattegat-Skagerack för period 2021–2027

Den 2 maj 2018 lämnade Europeiska kommissionen sitt förslag till ny flerårig budgetram för EU, som bland annat innehåller ramarna för den framtida sammanhållningspolitiken. Nuvarande programperiod sträcker sig till 2020 och arbetet med inriktning för nästa programperiod är i full gång. Förutsättningarna för en ny programperiod efter 2020 påverkas av den budget och de förutsättningar som EU:s medlemsländer enas om.

Strukturfondsprogrammen har en gemensam ram med fem övergripande politiska mål:

1. Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling.
2. Ett grönare och koldioxidsnålare Europa genom ren och rättvis energiomställning, gröna och blå investeringar, den cirkulära ekonomin, klimatanpassning, riskförebyggande och riskhantering.
3. Ett mer sammanlänkat Europa genom förbättrad mobilitet och regional IKT-konnektivitet.
4. Ett mer socialt Europa genom den europeiska pelaren för sociala rättigheter.
5. Ett Europa närmare medborgarna genom hållbar och integrerad utveckling av stads-, landsbygds- och kustområden och lokala initiativ.

EU:s program för territoriellt samarbete (Interreg) är det instrument inom sammanhållningspolitiken som utformats för att lösa problem och utmaningar som överskrider nationella gränser och kräver gemensamma lösningar. Programmen finansieras av Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF).

Europeiskt territoriellt samarbete har utgjort en del av EU:s sammanhållningspolitik sedan 1990. De övergripande målen är att öka konkurrenskraften och minska gränsers påverkan för att främja en harmoniserad ekonomisk, social och kulturell utveckling i unionen som helhet.

Vanliga stödmottagare inom Interreg är Offentliga myndigheter/organisationer – lokala, regionala och nationella, Universitet och högskolor/forskningsinstitutioner, Näringslivsorganisationer/privata företag och Intresseorganisationer/ideella organisationer

Interreg ÖKS inkluderar följande områden (se även figur 1 nedan):

- Danmark: Region Hovedstaden, Region Sjælland, Region Midtjylland og Region Nordjylland.
- Sverige: Skåne län, Hallands län och Västra Götalands län.
- Norge: Agder, Oslo, Vestfold og Telemark, samt Viken fylkeskommuner.

Figur 1: Det geografiska område som ÖKS inkluderar i mörkgrönt

Det kommande interregionala programmet för Öresund-Kattegat-Skagerrack för programperioden 2021–2027 har en vision om att ÖKS-området år 2030 är en hållbar, innovativ, konkurrenskraftig och

sammanlänkad funktionell region. Utifrån EU-kommissionens ramar för de nya Interreg-programmen, där ett antal politiska mål (Policy Objectives) och särskilda mål definieras, har programarbetet inriktats mot att vidareutveckla områdena:

- innovationer/smart specialisering (PO1)
- energi/klimatanpassning/cirkulär ekonomi (PO2)
- transporter/mobilitet (PO3)
- gränsöverskridande arbetsmarknad (PO4)

2.2 Planerade åtgärder i programmet

Programförslaget sammanfattas i tabell 1 nedan.

Tabell 1: Föreslaget åtgärdsprogram för ÖKS 2021-2027

<i>Politiskt mål</i>	<i>Särskilt mål</i>	<i>Föreslagen andel av finansiella medel</i>
1. Innovativ region för smart och hållbar ekonomisk omvandling	1:1 Förbättra forsknings- och innovationskapaciteten och användningen av avancerad teknik	Inte klart
	1:4 Utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap	
2. Hållbar, cirkulär och klimatsmart region	2:2 Främja förnybar energi	Inte klart
	2:4 Främja anpassning, riskförebyggande och motståndskraft mot katastrofer i samband med klimatförändringarna	
	2:6 Främja övergången till en cirkulär ekonomi	
3. Sammanlänkad region med hållbar mobilitet	3:3 Utveckla hållbar, klimattålig, intelligent och intermodal nationell, regional och lokal mobilitet, inklusive förbättra tillgången till TEN-T samt gränsöverskridande mobilitet	Inte klart
4. Gränslös arbetsmarknad	4:1 Effektivisera arbetsmarknaderna och förbättra tillgången till sysselsättning av god kvalitet över gränserna	Inte klart

Programmet kommer att ha stora möjligheter att hjälpa ÖKS-området lösa utmaningar kring ökad innovativ förmåga, hållbar utveckling, sammanlänkad region och gränslös arbetsmarknad.

2.3 Programmets förhållande till andra relevanta program

De kommande *regionalfondsprogrammen* i involverade regioner i ÖKS-området för programperioden 2021–2027 har tematiska inriktningar som kompletterar Interreg-programmet. Dessa regionalfondsprogram har fokus på framförallt politiska mål 1 och 2. Inom ÖKS är dock fokus på

gränsregionala satsningar, vilket kommer komplettera regionala satsningar i regionala program i de tre länderna.

Ett annat program med viss överlapp är *Europeiska Socialfonden (ESF)*. Möjligheterna att det nya Interreg-programmet kommer att satsa på kompetensförsörjning inom områden för smart specialisering kan med fördel komplettera socialfondens bredare insatser för företagare och anställda i små och medelstora företag i respektive region. ESF kan bidra till att främja såväl en ökad social hållbarhet, som en mer koldioxidsnål och cirkulär ekonomi, där olika målgrupper (företag, sysselsatta, arbetslösa eller unga/utrikes födda) inkluderas.

Inom forskning- och innovationsområdet finns god potential att utveckla samverkan inom flera s.k. missions i det nya forskningsprogrammet Horisont Europa, exempelvis kring life science (cancer), klimatneutrala och smarta städer, samt satsningar på hav och livsmedel. ÖKS-regionens ambitioner kring miljö- och klimatfrågor ligger även väl i linje med EU-kommissionens ambitioner inom den s.k. Gröna given och LIFE+.

I tabell 2 nedan ges en lista på EU-program som kopplar till Interreg ÖKS.

Tabell 2: ÖKS-programmets kopplingar till andra EU-program

Kopplingar till strukturfonder	Koppling till andra EU-program
<ul style="list-style-type: none"> • Regionalfonder • Socialfonden • Landsbygdsprogrammet • Havs- och fiskerifonden • Interreg Sverige-Norge • Nordsjö-programmet • Östersjö-programmet • Södra Östersjöprogrammet • Danmark-Tyskland-programmet 	<ul style="list-style-type: none"> • Horisont Europa - EU:s ramprogram för forskning och innovation. • Connecting Europe Facility - Programmet ska koppla samman Europas infrastruktur genom att bidra till infrastruktur-investeringar för att åtgärda felande länkar. • COSME - Programmet ska stärka konkurrenskraften hos små och medelstora företag • Erasmus+ - Programmet ska främja internationellt samarbete inom utbildning, ungdom och sport • LIFE - Programmet är EU:s finansieringsinstrument för miljö- och klimatåtgärder. • EASI - Programmet ska stödja sysselsättning, socialpolitik och rörlighet på arbetsmarknaden inom EU. • COST - (European Cooperation in Science and Technology) is a funding organisation for research and innovation networks.

ÖKS-programmet har också tydliga kopplingar till det nordiska samarbetet via Nordiska Rådet. Inte minst kopplingar till de stödprogram som finns inom *Nordic Innovation*, vars program handlar om smart mobilitet, hälsa och livskvalitet och företagsetableringar och

3. Alternativ till programmet

För analys av olika möjliga scenarier jämförs programmets utförande med ett nollalternativ och en alternativ utformning av programmets utförande.

Ett syfte med att ta fram alternativ inom ramen för miljöbedömningen är att strategiska val ska kunna göras och motiveras i ett tidigt skede, innan beslut fattas på projektnivå. Genom att ta fram alternativ kan man hitta vägar att minska eller undvika att betydande negativ miljöpåverkan uppstår till följd av genomförandet av program. Alternativen ska utgöra ett viktigt underlag för samråd samt deltagande och inflytande i programprocessen. En väl genomförd alternativhantering innebär en sorts försäkran för beslutsfattare att inte något betydligt bättre alternativ har förbisetts.

Inom miljöbedömningen av Programmet Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak 2021 - 2027 föreslås ett noll-alternativ och ett miljöalternativ för att jämföra programförslaget med:

- **Nollalternativet** beskriver miljöförhållanden och miljöns sannolika utveckling i en given framtid om inget program genomförs. Nollalternativet kommer att beskriva även de åtgärder och den förändring som kan förväntas genomföras även om inget nytt program antas. Under detta alternativ ska bedömas hur Agenda 2030 kommer att nås och hur det skulle se ut för miljön 2030/2050 utan programmet.
- **Miljöalternativet** innebär att programmet genomförs men att prioriteringar i finansiering och investering görs utifrån miljöpolitiska mål, dvs bästa möjliga miljöalternativ för åtgärder och investeringar, eller att investeringar som inte bidrar starkt till positiva miljöeffekter prioriteras ned. Bedömningar som gjorts i rapporten visar att vissa insatser bidrar mer positivt till miljön än andra, eller att de inte inkluderar en risk att negativa miljöeffekter uppstår.

4. Nulägesbeskrivning miljö

Ökade utsläpp av växthusgaser innebär klimatförändringar, så också för programområdet som förväntas få ett varmare klimat. Det förväntas också bli mer nederbörd och kortare vintrar. Den ökade nederbörden i form av regn istället för snö påverkar flödena i älvar och hela avrinningsområden och kan i sig självt och i kombinationen med andra förändringar, leda till allvarliga översvämningar. Klimatförändringarna kan också leda till bl.a. förändrade vindstyrkor, våghöjder och försurning. Artsammansättningen i flora och fauna kommer också att påverkas.

Transporterna i programområdet har ökat. Även om transporterna genomförs med mer energieffektiva fordon och fordon med alternativa bränslen så innebär ökningen också ökad mängd utsläppta växthusgaser. Arbetspendling över gränserna är vanligt och även vägburen godstrafik ökar. De föroreningar som finns av luftmiljön leder utöver förändrat klimat till försurning av mark och vatten genom surt regn.

Programområdet omfattar särskilt värdefulla områden. Stora arealer skyddas som nationalpark, naturreservat och Natura 2000. Samtidigt finns en stor spännvidd i naturförhållandena i programområdet. Oförstörda vattendrag varvas med älvar med vattenkraftverk. Naturen omfattar vidare allt ifrån fjäll, fjordar, stora skogar och vattendrag till mer exploaterade miljöer och bebyggelse. Nästan hela programområdet har också naturtillgångar i form av skog, vind och vatten.

Vissa delar av programområdet har i stor utsträckning varit förskonade från grava miljöproblem kopplade till industriell påverkan men har samtidigt stora utmaningar med vatten och avloppsrening kopplat till turism. I programområdet finns också områden som är präglade av en stor andel ekologiskt jordbruk. Andra delar av området kämpar med betydande problem kopplade till kvardröjande effekter av den basindustri som finns eller fanns inom området.

Enligt Sustainable Development Report (Sachs et al. (2020): *The Sustainable Development Goals and Covid-19. Sustainable Development Report 2020. Cambridge: Cambridge University Press*) är rankingen bland världens länder avseende hur långt man kommit med Agenda 2030: Sverige etta, Danmark tvåa och Norge sexa. Således ligger alla tre länderna bra till. Trots detta finns det utmaningar. Dessa anges som:

Current Assessment

Click on a goal to view more information.

Legend: ● SDG achieved ● Challenges remain ● Significant challenges remain ● Major challenges remain
● Information unavailable

Trends

Click on a trend to view more information.

Figur 2: Bedömning av uppfyllande och trend av hållbarhetsmålen för Sverige enligt Sachs et al (2020)

Current Assessment

Click on a goal to view more information.

Legend: ● SDG achieved ● Challenges remain ● Significant challenges remain ● Major challenges remain
● Information unavailable

Trends

Click on a trend to view more information.

Figur 3: Bedömning av uppfyllande och trend av hållbarhetsmålen för Danmark enligt Sachs et al (2020)

Current Assessment

Click on a goal to view more information.

Legend: ● SDG achieved ● Challenges remain ● Significant challenges remain ● Major challenges remain
● Information unavailable

Trends

Click on a trend to view more information.

Figur 4: Bedömning av uppfyllande och trend av hållbarhetsmålen för Norge enligt Sachs et al (2020)

Från medverkande länders miljöstatusanalys – se t.ex. bild 4 Utdrag ur Naturvårdsverkets ”Fördjupad utvärdering av miljömålen 2019” i kapitel ”Resonemang om konsekvenser av alternativ” – är det åtskilliga nationella mål som inte nås, och där dessutom tendensen är negativ. Baserat på bilderna ovan kan vi konstatera att samtliga länder har stora utmaningar inom de flesta områdena, och inte minst kopplat till klimatförändringar, hållbar konsumtion och hav och marina resurser. Biologisk mångfald är ett annat område som påpekas som ett utmaningsområde.

5. Resonemang om konsekvenser av föreslaget program

Konsekvenserna har bedömts för de särskilda målen inom respektive politiska målområde. Bedömningen finns sammanställd i tabellen nedan. Texten är en sammanfattning av programmets miljöpåverkan för de olika sakområdena inom ramen för denna MKB. Denna miljöbedömning bygger på ett utkast till operativt program som har skickats in till Tillväxtverket den 11 september 2020.

Vid konsekvensbedömningen har beskrivningen av nuläge och prognos för miljöförhållandena använts för att se om olika miljöaspekter (t.ex. klimat eller hälsa) kan antas bli påverkade på ett betydelsefullt sätt av programmet. Om programmet kan antas omfatta projekt som kan bidra till att förbättra miljöförhållandena (t.ex. minska utsläppen av koldioxid) bedöms detta som en möjlig positiv påverkan från programmet. Om programmet kan antas omfatta projekt som riskerar att försämra miljöförhållandena (t.ex. öka utsläppen av partiklar och NO_x) bedöms detta som en möjlig negativ påverkan från programmet. Bedömningen omfattar i första hand direkta effekter, men ambitionen har varit att även försöka identifiera och analysera indirekta effekter. Ambitionen har också varit att konsekvensbedömningen ska bidra till att styrningen vid programmets genomförande (t.ex. när projekt ska utformas, beviljas medel, genomföras och följas upp) blir mot åtgärder som har stor positiv potential att bidra till hållbar utveckling och att negativa effekter minimeras.

Konsekvenserna av programmet är beroende av vilka åtgärder som får stöd och hur dessa åtgärder utformas och genomförs. Det går därför inte att på denna strategiska nivå beskriva exakta miljökonsekvenser av det föreslagna programmet. Istället bedöms potentialer till positiva respektive negativa utfall samtidigt som skydds- respektive förbättringsåtgärder föreslås.

I tabellen nedan (tabell 3) sammanfattas bedömningen av den potentiella miljöpåverkan. Samlad bedömning av alla alternativ och programförslaget redovisas i tabellform (tabell 5). Bedömningen har gjorts för varje särskilt mål inom respektive politiskt mål. Insatser kan ha både negativa och positiva effekter.

Tabell 3: Bedömning av miljöeffekter för de särskilda målen för respektive politiska målområde

Politiskt mål	Särskilt mål	Miljöpåverkan						
		Klimatpåverkan	Vattenmiljöer	Markanvändning & resurser	Naturmiljö & ekosystem	Bebyggelse & hälsa	Kulturmiljö & kulturmiljö	Kulturmiljö & kulturmiljö
PO1 - Innovation för smart och hållbar omvandling av ÖKS - stärka den globala konkurrenskraften	1:1 Förbättra forsknings- och innovationskapaciteten och användningen av avancerad teknik							
	1:4 Utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap							
PO2 - Hållbar, cirkulär och klimatsmart region	2:2 Främja förnybar energi							
	2:4 Främja anpassning, riskförebyggande och motståndskraft mot katastrofer i samband med klimatförändringarna							
PO3 - Sammanlänkad region med hållbar mobilitet	2:6 Främja övergången till en cirkulär ekonomi							
	3:3 Utveckla hållbar, klimattålig, intelligent och intermodal nationell, regional och lokal mobilitet, inklusive förbättra tillgången till TEN-T samt gränsöverskridande mobilitet							
PO4 - Gränslös arbetsmarknad	4:1 Effektivisera arbetsmarknaderna och förbättra tillgången till sysselsättning av god kvalitet över gränserna							

Positiv påverkan
Risk för negativ påverkan
Negativ påverkan

Konsekvenserna svärbedömda/ej betydande

Programmet kommer att ha stora möjligheter att bidra till nya innovationer, en bättre anpassning till klimatproblematiken, ökad mobilitet mellan de tre länderna och en mer integrerad arbetsmarknad i

gränsregionen. Alla investeringar kan ha såväl negativa som positiva effekter på miljön. Nedan ges en mer detaljerad analys av respektive miljöeffekt. Observera att miljöbedömningen av programmet inte gäller enskilda projekt.

5.1 Konsekvenser för klimatpåverkan

Programmet innebär möjlighet att skapa bättre förutsättningar för att stå emot effekter av den pågående klimatförändringen.

Aktiviteterna kring att förbättra företagstillväxt och konkurrenskraft bedöms att ha en positiv påverkan på klimatet genom att stödja små och medelstora miljöteknikföretag om företagens produkter och tjänster leder till minskade klimatutsläpp alternativt förbättrad klimatanpassning. Dock är det oklart vilka klimateffekterna blir i och med osäkerheten i vilka företag som kommer att söka stöd och vilka aktiviteter som kommer att beviljas finansiering. För att säkerställa positiv klimateffekt är det viktigt att ställa krav på företagen vid ansökningstillfälle. Kompetenshöjande insatser bidrar inte direkt till klimatpåverkan.

Historiskt sett har ökad ekonomisk tillväxt följts av ökade utsläpp av klimatgaser. En stärkt konkurrenskraft hos små och medelstora företag syftar till att öka den ekonomiska tillväxten, och det finns därför en risk att det också kommer leda till ökade utsläpp av växthusgaser. Åtgärder kopplat till mötesplatser/praktik kan öka resandet.

Genom att främja förnybar energi har programmet en direkt positiv betydande påverkan på klimatet genom att minska koldioxidutsläpp och minska användning av icke förnybara energi.

Smart energihantering och energibehovsplanering kan vara ett bra sätt att mer effektivt utnyttja förnybara energikällor fördelat på dagen eller perioder och säsonger. Det gäller inte bara för offentliga infrastrukturer och byggnader och inom bostäder, men även inom företag, sjöfart och industri. Det kan även resultera i ett minskat behov för utbyggnad av elnätet i kombination med utbyggnaden av förnyelsebar energiproduktion. Ett smart energisystem kan göra så att tillförd energi på ett så effektivt sätt som möjligt matchar användningen. Samverkan mellan industri och energibolag kan medföra en stor effektivisering när det gäller energianvändningen.

Programmet innebär möjlighet att skapa bättre förutsättningar för att stå emot effekter av den pågående klimatförändringen, som tex översvämningar och förhöjda vattennivåer i sjöar och vattendrag.

Åtgärder kopplat till cirkulära lösningar och klimatneutrala värdekedjor bedöms som positivt för klimatet genom bland annat minskad användning av fossilbaserade råmaterial och förbättrad materialåtervinning samt ändrade konsumtionsvanor.

Genom att rikta åtgärderna till de sektorer som bidrar mycket till ländernas klimatpåverkan kan betydande positiv påverkan ske genom främjande av klimatneutrala värdekedjor. Generellt positiva bidrag, men resandet kan öka med ökat samarbete över gränserna.

Målet är att fler reser med kollektivtrafik och att detta hjälper till att ersätta bilresor - där många resor fortfarande sker med bensin och diesel. Ambitionen är också att kollektivtrafiken i allt högre grad kommer att köras på hållbara bränslen. Hållbart resande har också en länk till cykeltrafik och för att få fler att köra tillsammans i bilar (samåkning) - det vill säga att använda bilar, bussar etc. bättre än idag. Risken för fler flygningar inom området anses vara liten - speciellt om transporter med järnväg förbättras. Coronasituationen kan antagligen också förväntas minska flygvolymen de närmaste åren.

Intelligenta och IKT-baserade transportlösningar kan förväntas öka effektiviteten i form av färre transportrörelser och/eller kortare sträckor. IKT-verktyg kan också bidra till att minska bränsleförbrukningen. Dessa kan ha positiva effekter på klimatpåverkan genom att till exempel skapa möjligheter att jobba på distans, minska användning av fordon som drivs med fossila bränslen, optimera transportarbete och logistiklösningar, appar kopplade till brukare som t.ex. väderlek som gör att planering påverkas leder till en minskad klimatpåverkan.

Vidare skulle programmets insatser genom att utveckla hållbart, klimattåligt och intelligent transportsystem i regionen ha direkta positiva påverkan på klimat. Utveckling av cykel- och gångvägar skulle minska användning av bilar vilket skulle minska utsläpp av växthusgaser lokalt. Men också minska behovet av användning av bilar. Utveckling av multimodala transporter skulle effektivisera transportsystem där människor har fler möjligheter att välja vilken typ av transport som är den bästa och därmed minska beroendet av personbilar. Insatserna behöver ta hänsyn till rekyleffekter och följas upp så att den positiva effekten som primärt uppstår till följd av en åtgärd eller innovation inte motverkas av sekundära effekter som verkar i motsatt riktning med avseende på transportsystem i regionen.

Programmets insatser att inkludera bidrag till att minska transportsektorns utsläpp av växthusgaser och investeringar i effektivisering av järnvägssystem och förbättring av befintliga infrastruktur skulle ha positiva effekter på klimat genom att växthusgaser från transportsektorn minskas. Även insatser genom att öka tillgången till icke fossila bränslesystem i regionens hela geografi skulle ha positiva effekter på klimatet eftersom växthusgaser i luften och behovet av fossila bränsle minskas. Genom att skapas bättre infrastruktur för elbilar i regionen skulle det främja användning och övergång till elbilar som ersätter fordon som är beroende av fossila drivmedel.

Expansion av transportkorridorer kan leda till en större transportvolym, men miljöpåverkan beror också på hur ökningen fördelas mellan transportsätten och vilka bränslen som används. Insatser i detta område kan leda till ett bättre utnyttjande av transportkorridorer och möjliggöra projekt med elbilar, bussar och liknande, samt projekt som stöder en grön ombyggnad av färjetrafik i korridorerna.

5.2 Konsekvenser för vattenmiljöer

Programmets insatser bedöms medföra positiva miljöeffekter på vattenmiljöer (regionens sjöar, vattendrag, hav och kust) genom att använda vattenresurser på ett bättre sätt men också att bevara värdefulla vattenmiljöer.

Aktiviteterna kopplat till forskning och innovation bedöms långsiktigt indirekt bidra positivt till vattenmiljöer. Många av effekterna kan troligen ses först efter 2030. Denna effekt påverkar också vattenmiljön utanför den geografiska avgränsningen för ÖKS.

Ökad konkurrenskraft hos små och medelstora företag i regionen bedöms ha mycket begränsade direkta konsekvenser för vattensystem. Enskilda företagsprodukter eller tjänster kan påverka vattenmiljö, men detta är svårbedömt. Detsamma gäller uppskalning av företagsetableringar.

Merparten av insatserna kopplat till att skapa en hållbar, cirkulär och klimatsmart region medför effekter som är svårbedömda för vattenmiljöer, inklusive hav, kust och skärgård. Konsekvenserna beror på vilka insatser som programmet kommer omfatta.

Minskad klimatpåverkan skulle även påverka vattenmiljöer positivt. Dels genom att vattenresurser används på ett mer hållbart sätt, dels genom att mer hållbara och effektiva verksamheter skulle minska risken för vattenföroreningar. Men också genom att hot mot värdefulla vattenmiljöer, som exempelvis uppvärmning, skulle minskas. En hållbar användning av marina och sötvattenresurser skulle bidra till att bevara vattenmiljöers biologiska mångfald.

Prioriteringar och insatser genom programmet ska säkerställa skyddet av vattenresurser i ett flergenerationsperspektiv. Dessa insatser kan ha en direkt effekt på vattenmiljöer, men eftersom det är oklart vilka projekt som kommer att få finansiering går det inte att bedöma effekterna.

Effekter av förnybar energi på vattenmiljöer beror på typ av energi och typ av projekt. Vattenkraft kan påverka vattenmiljöer (vattendrag och sjöar) negativt om inte den bästa möjliga tekniken och processen används så att negativa effekter på hav och sjöars ekosystem minimeras.

Minskad transport av icke förnybar energi (olja och naturgas) kan minska risken för olyckor vilket kan ha en stor och betydande negativ påverkan på vattenmiljöer (speciellt hav och kustområde).

Satsningar i havsmiljö (t.ex. offshore vind eller vågkraft) har effekt på havsmiljön. Vid genomförandet av programmet ska hänsyn tas till nationella havsplaner.

Effekter (positiva och negativa) på vattenmiljöer (regionens sjöar, vattendrag, hav och kust) är svårbedömda eftersom effekterna beror på vilka projekt som programmet kommer omfatta. Om programmet skulle stödja projekt som är prövningspliktigt enligt Miljöbalken eller liknande kommer en enskild prövning krävas. Om bredband måste grävas ner i marken nära vattenmiljöer med höga naturvärden bör bästa möjliga teknik användas för att minimera risken för att skada värdefulla vattenmiljöer. Det är viktigt att minimera riskerna på värdefulla vattenmiljöer i samband med utveckling av TEN-T.

Risk finns alltid för negativ påverkan på vattenmiljöer vid infrastrukturell utbyggnad. Ökade transporter genom utnyttjande av existerande infrastruktur påverkar mindre, liksom användning av förnybara bränslen. Ökat utnyttjande av vattenvägar i ÖKS-området med hjälp av icke-fossila bränslen kan både bidra positivt till miljön som till gränsöverskridande verksamhet.

5.3 Konsekvenser för markanvändning och resurshushållning

Programmets insatser bedöms ha begränsad effekt på markanvändning men direkt positiv påverkan på resurshushållning genom en smartare och effektivare resursanvändning.

Forsknings- och innovationsinsatser bedöms ha begränsad direkt effekt på landskapet. Det är dock troligt att etablering och tillväxt av företag kommer att leda till ökade transportbehov, utökad bebyggelse och ökat resursutnyttjande, såvida inte befintlig infrastruktur tas i anspråk. Ökad trafik, nybyggnation och ökad produktion ökar riskerna för uttag av exempelvis vattenanvändning, användning av kemikalier, uppkomst av avfall från bygg- och anläggning etc. Miljöpåverkan av dessa avgörs från fall till fall och är svårbedömd i nuläget. Det kan dock inte uteslutas att den sammanlagda (kumulativa) miljöpåverkan kan bli betydande och att aktiviteter som kommer till stånd som en följd av insatser inom programmet kan komma att behöva enskild prövning enligt lagkrav.

Insatserna kopplat till att skapa en hållbar, cirkulär och klimatsmart region är svårbedömda avseende markanvändning och resurshushållning, inklusive kemikalier, avfall och cirkulär ekonomi. Programmet kan medföra både positiva och negativa effekter. Utbyggnad av t.ex. vindkraft och biobränslehantering kan innebära behov av att exploatera mark. Minskad användning av fossilbaserad energi leder till minskade utsläpp som därmed minskar försurning av skog och mark.

Åtgärderna kopplat till klimatanpassning och riskförebyggande i samband med klimatförändringar bedöms ta mark i anspråk i samband med utformning av grönområden och klimatanpassningsåtgärder. Detta anspråk är dock relativt litet och kan innebära en omfördelning av markareal. Att hushålla med vatten genom att till exempel ta hand om nederbörd som en del av klimatanpassningsåtgärder bedöms som positivt om sådana lösningar utformas.

Programmet bedöms ha betydande positiv påverkan på resurshushållning och cirkulär ekonomi genom möjliggörande av uppskalning och implementering av cirkulära affärsmodeller och främjande av återvunnet material. Viss risk finns att giftiga material återanvänds i de fall äldre material och produkter återanvänds. Det blir viktigt att säkerställa kvaliteten på det material som återanvänds så att giftiga kemikalier som förut tillåtits ingå i kretsloppet tas bort på ett säkert sätt.

Multimodala och förbättring av den fysiska existerande infrastruktur skulle minska behovet av att använda ny mark för stora infrastrukturer. Detta skulle minska målkonflikter med andra markägare och närboende som oftast inte vill ha stor infrastruktur nära sitt hem. Stora infrastrukturprojekt är också resurskrävande och därför skulle effektivisering av existerande infrastruktur minska behovet för råmaterial. Det finns till exempel risker med byggnation av nya terminaler, resecentrum och vägsystem som kan skapa målkonflikter med andra verksamheter och lokalbefolkningen. Däremot kan effektivisering

och förbättring av befintliga infrastruktur ha positiva effekter på markanvändning och minska målkonflikter. Detta då befintligt land kan användas för att få en större effekt.

Även minskning av användning av personbilar skulle minska behovet av bränsle och energi, vilket påverkar resurshushållningen positivt eftersom behovet för att importera fossila bränsle från andra delar av världen skulle minska. Men även IKT-verktyg kan ha positiva effekter på resursanvändning genom till exempel att skapa möjligheter att jobba på distans och minska användning av bilar.

5.4 Konsekvenser för naturmiljö och ekosystemtjänster

Programmet bedöms ha positiv påverkan på ekosystemtjänster på lång sikt genom att skapa en bättre förståelse och skapa möjligheter för en mer hållbar teknisk utveckling. Samtidigt finns det viss risk för negativa effekter på naturmiljö och ekosystemtjänster om utveckling inte främjas på hållbart sätt och etablering och tillväxt av företag och företagsparker inte görs på ett hållbart sätt.

Eftersom ekosystemtjänster (försörjande, reglerande, kulturella och stödjande) är ett relativt nytt forskningsområde kan programmet bidra till en positiv miljöeffekt. Samtidigt är det sannolikt att forskning, teknisk utveckling och innovation av mer hållbar produktion och produkter minskar negativa miljöeffekter på längre sikt. Programmets effekter på naturmiljö är svåra att bedöma nu eftersom effekterna beror på vilka insatser som kommer att prioriteras inom programmet.

Även om förnybar energi är att föredra, skapar all intervention i naturen möjligheter till konflikt. Jämför speciellt kopplingar till biologisk mångfald. Aktiviteter som kan öka den gröna infrastrukturen anses bidra positivt till naturmiljö och biologisk mångfald, dock är effekterna av aktiviteterna indirekta och på längre sikt än 2030.

Anpassningar för klimatsäkring kan innebära påverkan på naturmiljö. Detta gäller inte minst biologisk mångfald (både positivt och negativt). Men konsekvenserna är svåra att förutsäga, det beror på vilka insatser som programmet kommer omfatta.

Cirkulär ekonomi hämtar inspiration från naturen (biomimik) vid design av nya produkter och tjänster. Omställningen till en cirkulär ekonomi på samhällsnivå innebär att hänsyn tas till naturmiljö längs hela värdekedjan. Bedömningen är att omställning till cirkulär ekonomi är positivt. Biologisk mångfald bör beaktas i modellerna och att "affären" inte går före miljö- och hållbarhetsaspekter. Tillväxt och hänsyn till naturmiljö är möjligt.

Minskad användning av personbilar och ökad tillgång till icke fossila bränslesystem skulle ge direkt positiv påverkan på naturmiljö och ekosystemtjänster genom att minska luft-, vatten- och markförorening från transportsektorn. Minskad klimatpåverkan skulle även påverka ekosystem positivt då hoten mot biologisk mångfald skulle minskas och bevaras på lång sikt.

Däremot finns det risker med byggnation av stora infrastrukturer, vilka kan ha betydande miljöpåverkan på naturmiljö och ekosystemtjänster.

5.5. Konsekvenser för befolkning och miljörelaterad hälsa

Programmets insatser bedöms vara positiv för människors hälsa främst genom att insatserna kan skapa nya arbetstillfällen, ökade kunskapsnivåer och innovationskapacitet samt nya nätverk och sammanhang för människor att samverka genom.

Programmets insatser bedöms ha positiva effekter på befolkning och miljörelaterad hälsa då insatserna kan leda till fler arbetstillfällen, nystartade företag, ökade kunskapsnivåer och kan leda till innovation och patent.

Att stärka små och medelstora företag bedöms kunna medföra fler jobb och förbättrade möjligheter till försörjning och meningsfull sysselsättning i regionen. Detta ger sannolikt positiva effekter för människors

hälsa och skapar nya möjligheter att delta i och ha inflytande över samhället. Ökad sysselsättning och ekonomisk tillväxt är positivt men medför samtidig risk att vissa grupper upplever utanförskap.

Att koppla ihop aktörer och funktioner inom innovationssystemet i kluster mellan regionerna för att skapa långsiktighet anses positivt för möjligheterna till inkludering. Viss risk finns för att inte alla regioner kommer att ingå i något långsiktigt övergripande partnerskap och då kan dessa hamna utanför och inte ta del av samordningen. Det är viktigt att säkerställa social inkludering och mångfaldsfrågor vid studentutbyte etc.

Klimatanpassningar ger generellt ett positivt bidrag till människor levnadsvillkor. Det finns en möjlig negativ påverkan på hälsa om anpassningar görs fel, men detta bedöms ha liten sannolikhet. För att minska risken för negativa konsekvenser bör involveringar av människor i etableringen av territoriella partnerskap säkras och att mångfald beaktas.

Insatser för att öka tillgänglighet och för att skapa fler alternativ till resor med personbil skulle öka jämställdhet minska utanförskap och därmed ge positiva effekter på människors hälsa. Minskat utsläpp av växthusgaser från transportsektor skulle bidra positivt till människors hälsa.

Utveckling av TEN-T kan ha båda positiva och negativa effekter på befolkning och miljörelaterad hälsa. Ökad transport nära boendemiljö ger risk för buller och ökad luftförorening som kan skapa negativa effekter på människors hälsa. Byggnation av stora infrastrukturer nära boendemiljö kan också minska grönområden nära samhället. Detta minskar i sin tur människors möjlighet att njuta av naturmiljö och ökar hälsorisk kopplat till möjligheter för återhämtning och läkning. Däremot kan effektiviserad och mer hållbart, säkert och intermodalt transportsystem skapa bättre möjligheter för alla som är beroende av bilar, tåg eller annan typ av transportmedel.

Ökad tillgång till icke fossila bränslesystem skulle minska luftföroreningar från bränning av fossila bränsle och därför bidra positivt till hälsa och hälsorelaterade hållbarhetsmål. Minskad och smidigare trafik väntas också leda till mindre luftföroreningar, samt färre trafikolyckor, som bedöms som positivt för befolkning och hälsa.

5.6 Konsekvenser för kulturmiljö och kulturhistoriska värden

Programmets prioriteringar inom de politiska målen bedöms inte att ha betydande påverkan på kulturmiljö och kulturhistoriska värden.

I stort bedöms programmets prioriteringar inte att ha direkt betydande påverkan på kulturmiljö och kulturhistoriska värden.

Etablering av förnybar energi är positivt för miljön, men lokalisering av anläggningar kan få konsekvenser för kulturmiljön om man inte säkrar detta i villkoren för stöd.

Anpassningar till klimatförändringarna kan bidra till att säkra kulturhistoriska värden.

Byggnation av transportvägar (järnväg, motorväg) bör planeras på ett sätt så att värdefulla kulturmiljöer och platser med kulturhistoriska värden bevaras.

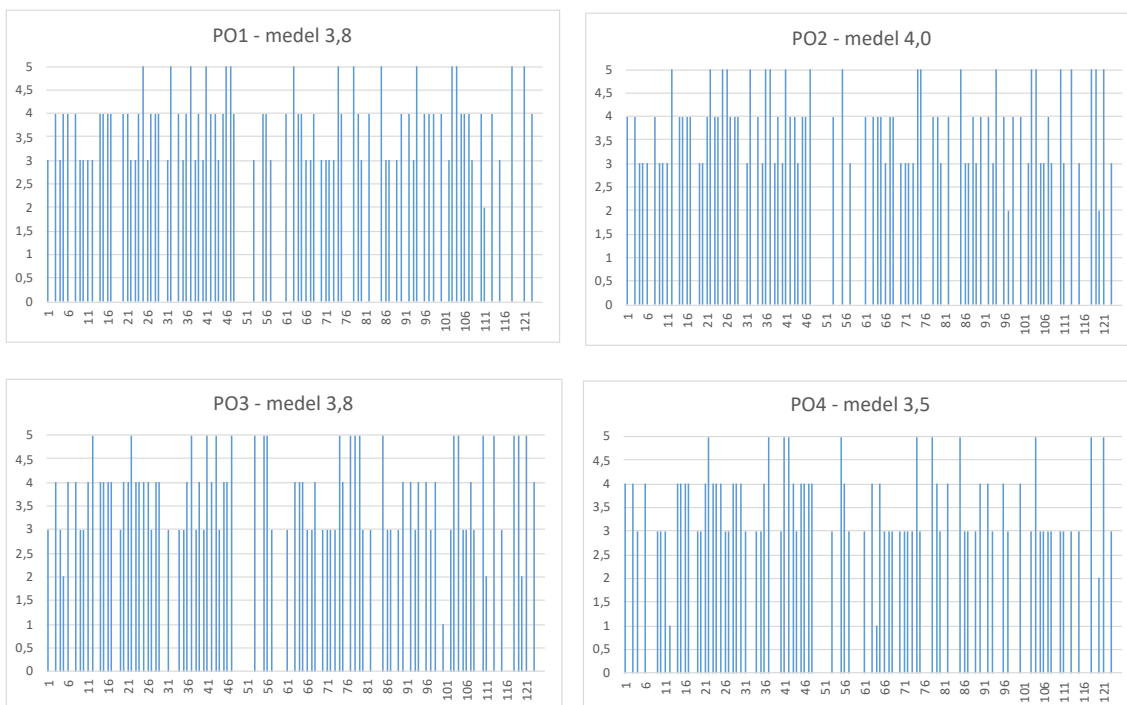
5.7 Sammanställning av synpunkter från samråd

I arbetet med att ta fram operativa program för ÖKS måste regionerna aktivt ta ställning till resultaten av miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter. Samtliga remissvar har tagits i beaktande och varit ett värdefullt underlag i den fortsatta processen.

Remissrunda skickades ut av Region Skåne till totalt 798 aktörer i ÖKS-regionen. Sammanställning av inkomna samrådssynpunkter gjordes av Region Skåne, och totalt kom 124 svar in. Remissen var dock huvudsakligen fokuserad på programmets utformning, så alla svarade inte på MKB:n. Totalt gavs 89

kommentarer till MKB:n. I en skala från 1-5, där 5 betyder att man helt håller med i bedömningen, blev medelvärdet av svaren mellan 3,5 och 4,0 för de fyra politiska områdena. Fördelningen anges i figur 2 nedan:

Figur 2: Remissvar på miljöbedömningen i MKB:n. Axlarna avser betyg från 1-5 (y-axeln) och nummer på person som svarat (x-axeln)

De som svarade gavs möjligheten att bli kontaktade för diskussion kring bedömningen. 16 personer svarade positivt på detta och 8 fick vi kontakt med.

Som bilderna ovan visar varierar svaren. Kommentarererna är generellt fokuserade på att miljö- och hållbarhetsfrågan bör ligga central i alla beslut. Kommentar kopplat till eventuella miljöeffekter kring ökade transporter till havs ifrågasattes och möjliga åtgärder diskuterades med en företrädare för havstransportlösningar. Som tidigare påpekats är miljöbedömningen svår att göra när investeringarna är oklara. Ett flertal kommentarer kopplat till hur programmets genomförs och de kriterier som bör sättas upp är delvis inkluderade i kapitel 10 "Rekommendationer" nedan.

5.6 Konsekvenser för relevanta mål

Samtliga särskilda mål inom programmet bedöms ha koppling till Agenda 2030, EU:s hållbarhetsmål och svenska miljö- och folkhälsomål och bidra till en positiv utveckling av dessa. Vi bedömer inte att risk för målkonflikter föreligger.

Vi ser inte att det föreligger någon målkonflikt. Det finns risk att investeringar och nyetableringar i vissa fall riskerar att medföra negativ påverkan för enstaka miljöeffekter men att det sammantaget inte medför en försämring av tillståndet för miljön.

Programmet bedöms ha koppling till Agenda 2030, EU:s hållbarhetsmål och svenska miljö- och folkhälsomål och bidra till en positiv utveckling av dessa. Till exempel kommer de särskilda målen om att främja energieffektivitet, cirkulär ekonomi och förbättra små och medelstora företagens tillväxt och konkurrenskraft genom hållbar utveckling bidrar bland annat till målen kopplat till hållbar industri och produktion, bekämpa klimatförändringar och hållbar energi till alla samt frisk luft.

Att främja en hållbar vattenförvaltning och biologisk mångfald och grön infrastruktur bidrar positivt bland annat till rikt växt- och djurliv och levande skogar. Detta skulle leda till bevarade ekosystem och biologisk mångfald på lång sikt.

Genom finansiering och bidrag till ny forskning och innovation har programmet möjlighet att hjälpa företagen att möta hårdare miljökrav både på EU nivå och nationell nivå. Genom programmet kan företag få hjälp till att ställa om till en mer hållbar produktion och verksamhet. Vidare bedöms utveckling och implementering av ny miljövänlig teknik bidra ytterligare till att stärka en grön omställning. Det skulle även stärka företagens konkurrenskraft och tillväxt på EU:s marknad som ett hållbart företag.

Det är dock viktigt att säkra genomförandet av programmet så just denna typ av projekt beviljas medel.

6. Resonemang om konsekvenser av alternativa förslag

För analys av olika möjliga scenario jämförs programmets utförande med ett nollalternativ och en alternativ utformning av programmets utförande.

Ett syfte med att ta fram alternativ inom ramen för miljöbedömningen är att strategiska val ska kunna göras och motiveras i ett tidigt skede, innan beslut fattas på projektnivå. Genom att ta fram alternativ kan man hitta vägar att minska eller undvika att betydande negativ miljöpåverkan uppstår till följd av genomförandet av program. Alternativen ska utgöra ett viktigt underlag för samråd samt deltagande och inflytande i programprocessen. En väl genomförd alternativhantering innebär en sorts försäkran för beslutsfattare att inte något betydligt bättre alternativ har förbisetts.

Inom miljöbedömningen av Programmet Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak 2021 - 2027 föreslås ett nollalternativ och ett miljöalternativ för att jämföra programförslaget med. Programförslaget innebär de prioriteringar och åtgärder som det föreslagna operativa programmet innehåller.

6.1 Nollalternativ och dess konsekvenser

Nollalternativet beskriver miljöförhållanden och miljöns sannolika utveckling i en given framtid om inget program genomförs. Nollalternativet kommer att beskriva även de åtgärder och den förändring som kan förväntas genomföras även om inget nytt program antas. Under detta alternativ ska bedömas hur Agenda 2030 kommer att nås och hur det skulle se ut för miljön 2030/2050 utan programmet.

Att utveckla ett framtidsscenario för regionens miljöförhållanden utan att programmet genomförs innehåller stora osäkerheter. Det finns en mängd olika parametrar som programmet inte rör över och som olika sätt kan påverka utvecklingen i regionen, både ekonomiskt, socialt och miljömässigt. Nollalternativet ger därför en mycket övergripande bedömning av hur Agenda 2030 kommer att nås och hur det skulle se ut för miljön 2030 utan programmet.

Den svenska miljömålsuppföljningen och bedömningen av utvecklingen för respektive miljömål betraktas som en illustration av en tänkbar utveckling av miljöförhållandena i den svenska delen av regionen utan programmet. Miljömålen utgör Sveriges sätt att uppnå Agenda 2030:s miljörelaterade mål på det nationella planet. Regeringens bedömning är att trenden är negativ och att nuvarande beslutade eller planerade styrmedel inte är tillräckliga för att nå miljökvalitetsmålet. Jfr bilden nedan tagen ur "Fördjudad utvärdering av miljömålen 2019" (Naturvårdsverket).

Regeringen slår i sin bedömning fast att Sverige kommer att klara sitt klimatmål för år 2020, men att etappmålen för 2030 och 2040 inte nås med befintliga styrmedel och åtgärder. När det gäller miljökvalitetsmålen bedöms endast två av 16 miljömål nås 2020; "Skyddande ozonskikt" och "Säker strålmiljö". De mål där utvecklingen i miljön är positiv är Frisk luft och Bara naturlig försurning. Mål där utvecklingen i miljön är negativ är Begränsad klimatpåverkan, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö, och Ett rikt växt- och djurliv. För övriga mål går det inte att utläsa en tydlig riktning i utvecklingen i miljön. Detta kan bero på att utvecklingen inom samma mål är motsägelsefull eller att det saknas tillräckliga underlag för att kunna mäta utvecklingen i miljön (Giftfri miljö, Skyddande ozonskikt, Säker strålmiljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, och God bebyggd miljö.)

För regionen innebär detta att klimatgasutsläppen inte kommer minska i den utsträckning som krävs för att nå internationella klimatmål, att vattenkvaliteten i den marina miljön liksom i sjöar och vattendrag inte kommer ha en nivå som säkrar biologisk mångfald och människors hälsa, och att den biologiska mångfalden även fortsättningsvis kommer utarmas. Vidare bedöms landskapsbilden och kulturmiljön påverkas negativt av olika aktiviteter. Förekomst av giftiga ämnen kommer inte sjunka till acceptabla nivåer, och städer i regionen kommer även fortsättningsvis ha problem med luftkvalitet. I nollalternativet bedöms regionen också fortsätta ha invånare som upplever utanförskap och en osäker social och/eller ekonomisk situation.

Tabell 4: Utdrag ur Naturvårdsverkets ”Fördjupad utvärdering av miljömålen 2019”

 Begränsad klimatpåverkan	Nej	
 Frisk luft	Nej	
 Bara naturlig försurning	Nej	
 Giffri miljö	Nej	
 Skyddande ozonskikt	Ja	
 Säker strålmiljö	Nära	
 Ingen övergödning	Nej	
 Levande sjöar och vattendrag	Nej	
 Grundvatten av god kvalitet	Nej	
 Hav i balans samt levande kust och skärgård	Nej	
 Myllrande våtmarker	Nej	
 Levande skogar	Nej	
 Ett rikt odlingslandskap	Nej	
 Storslagen fjällmiljö	Nej	
 God bebyggd miljö	Nej	
 Ett rikt växt- och djurliv	Nej	

	JA: Miljö kvalitetsmålet nås med i dag beslutade styrmedel och med åtgärder genomförda före 2020.
	NÄRA: Miljö kvalitetsmålet är nära att nås. Det finns i dag planerade styrmedel som beslutas före 2020.
	NEJ: Det är inte möjligt att nå miljö kvalitetsmålet till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel.

	POSITIV: Utvecklingen i miljön är positiv.
	NEUTRAL: Det går inte att se en tydlig riktning för utvecklingen i miljön.
	NEGATIV: Utvecklingen i miljön är negativ.
	OKLAR: Tillräckliga underlag för bedömning av utvecklingen i miljön saknas.

Motsvarande analys finns för Norge och Danmark. Antagandet är att den svenska prognosen är relevant även i berörda regioner i grannländerna.

Positiva konsekvenser	En rad politiska beslut i respektive land pekar på insatser som skall minska miljöeffekter mot de för varje land uppsatta målen.
Negativa konsekvenser	Alla indikationer pekar mot att man inte kommer att nå flertalet av målen, vilket innebär att ett program som ÖKS-programmet kommer att öka takten kring implementering av åtgärder som kan bidra till mindre negativa konsekvenser. Utan program går det långsammare.

6.2 Alternativt förslag – miljöalternativ – och dess konsekvenser

Miljöalternativet innebär att programmet genomförs men att prioriteringar i finansiering och investering görs utifrån miljöpolitiska mål, dvs bästa möjliga miljöalternativ för åtgärder och investeringar, eller att investeringar som inte bidrar starkt till positiva miljöeffekter prioriteras ned. Bedömningar som gjorts i rapporten visar att vissa insatser bidrar mer positivt till miljön än andra, eller att de inte inkluderar en risk att negativa miljöeffekter uppstår.

Ett miljöalternativ blir då att prioritera bort de insatser som medför en risk att bidra negativt till miljön, eller bidrar i mindre grad till miljön, och istället prioritera upp de insatser som bedöms ha positiv miljöpåverkan. Notera att detta delvis är ett *spekulativt resonemang*, men också inspel till programmets utformning och för diskussion kring hur prioritering av medel senare görs. Se tabellen nedan för ett exempel på hur en sådan omprioritering skulle kunna se ut.

Tabell 5: Exempel på omprioritering⁵

Politiskt mål	Särskilt mål	Andel av finansiella medel för perioden 2014-2020 (namn på insatsområde)	Andel av finansiella medel i ett tänkt miljöalternativ 2020-2027
1. Innovativ region för smart och hållbar ekonomisk omvandling	1:1 Förbättra forsknings- och innovationskapaciteten och användningen av avancerad teknik	45 % (Innovation)	40%
	1:4 Utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap		5%
2. Hållbar, cirkulär och klimatsmart region	2:2 Främja förnybar energi	24 % (Grön ekonomi)	10%
	2:4 Främja anpassning, riskförebyggande och motståndskraft mot katastrofer i samband med klimatförändringarna		10%

⁵ Notera att nuvarande politiska mål inte helt sammanfaller med de politiska mål som anges för perioden 2020-2027. PO3 kopplat till transport är jämförbart. Grön ekonomi omfattar idag bara energifrågor så PO2 är bredare. Sysselsättning omfattar insatser kopplade till både PO1 och PO4. Om man tittar på beviljade medel så har en tredjedel gått till PO4-liknande insatser och två tredjedelar till PO1-liknande insatser, enligt Tillväxtverket.

	2:6 Främja övergången till en cirkulär ekonomi		15%
3. Sammanlänkad region med hållbar mobilitet	3:3 Utveckla hållbar, klimattålig, intelligent och intermodal nationell, regional och lokal mobilitet, inklusive förbättra tillgången till TEN-T samt gränsöverskridande mobilitet	11 % (Transporter)	15% (endast övergång till miljövänlig transport i existerande infrastruktur)
4. Gränslös arbetsmarknad	4:1 Effektivisera arbetsmarknaderna och förbättra tillgången till sysselsättning av god kvalitet över gränserna	20 % (Sysselsättning)	5%

I ovan spekulativa förslag ges prioritering till PO1 (1:1) och PO2.

Satsningar på forskning och innovation (1:1) kopplat till ny miljövänlig teknik ökar kunskapen och bidrar till att skapa nya lösningar som bidrar positivt till miljömålen. Det bidrar också till att öka konkurrenskraften för den aktuella regionen (eller delregioner inom ÖKS). I programbeskrivningen nämns speciellt Grön omställning och Life Science. Man avser att finansiera åtgärder för att stärka innovationssystemen mellan regionerna för att till exempel gemensamt utnyttja kompetens, data, infrastruktur etc. som finns inom ÖKS samt uppnå kritisk massa inom till exempel gemensamma inköp och marknadsföring av regioner gentemot globala företag och investerare.

Under PO1 ligger också "1:4 Utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap". Detta är viktigt för att bygga kompetens, inte minst kopplat till Grön omställning i mindre företag, men det bidrar mer med indirekt effekt, vilket gjort att vi i detta alternativ valt en lägre prioritet än 1:1. Dessutom finns också andra program som stödjer denna företagsrelaterade omställning.

Mål PO2 – 2:2 "Främja förnybar energi" är viktigt för Grön omställning, speciellt som programmet anger förnybar energi och energieffektivisering. Det senare är enbart positivt, medan nya produktionsanläggningar alltid innebär någon typ av ingrepp i naturen, om än totalt positivt speciellt för klimatet. Trots detta har vi här valt en något lägre prioritet då det i alla länderna (och EU) finns åtskilliga andra stödjande åtgärder i detta område. Fokus på mjuka aspekter kan prioriteras, som utbyte mellan aktörer i regionen, attityd-påverkande insatser etc.

Mål 2:4 har också fått en rimlig prioritering i detta alternativ, framförallt eftersom föreslagna åtgärder huvudsakligen är t.ex. utredningar och arealplanläggning. Dessa påverkar inte miljön, men resultatet av projekten kan bidra till ökad förståelse i regionen kring klimatanpassning, något som kräver lokalkännedom.

Mål 2:6 "Främja övergången till en cirkulär ekonomi" har prioriterats något högre. Cirkulär ekonomi kan ses som en metafor för en ekonomi som fungerar inom gränserna för jordens bärkraft. Det är en ekonomi där avfall i princip inte uppstår, utan resurser kan behållas i samhällets kretslopp eller på ett hållbart sätt återföras till naturen. Detta illustreras översiktligt i bilden nedan. I den cirkulära ekonomin blir det relevant att tala om *användare* snarare än konsumenter och *värdecykler* snarare än värdekedjor.

PO3 och mål 3:3 " Utveckla hållbar, klimattålig, intelligent och intermodal nationell, regional och lokal mobilitet, inklusive förbättra tillgången till TEN-T samt gränsöverskridande mobilitet" har getts något högre prioritering än tidigare programperiod. I programmet påpekas vikten av att ta bort flaskhalsar för gränsöverskridande transportinfrastruktur kopplat till hållbara transportlösningar.

Till detta med bortprioritering bedömer vi t.ex. möjligheten att inte finansiera några projekt som bidrar till ökade transporter *utan* att dessa är med förnybara bränslen. Mer fokus på IKT-lösningar för att undvika transporter är en annan åtgärd. Främjande av gränsregionala transporter genom utnyttjande av

mellanliggande hav diskuteras. Detta ses som positivt, men måste då ske med till exempel eldrift och ankoringsplatser bör säkras i redan befintliga hamnar.

Aspekter som biologisk mångfald är bevisligen ett problem för alla tre länderna, och för att undvika negativa konsekvenser kan intervention i naturen som skadar detta prioriteras bort – antingen direkt i programmet, eller via strikt satta kriterier för stöd till projekt. Ingrepp i naturen som större infrastrukturella insatser kan t.ex. väljas bort.

PO4 - 4:1 ” Effektivisera arbetsmarknaderna och förbättra tillgången till sysselsättning av god kvalitet över gränserna” har prioriterats lägre. Området är av ytterst vikt för att skapa gränsregionala arbetsmarknader, vilket sannolikt är grunden till tidigare hög andel av medlen. Men åtgärderna bidrar inte i större grad *positivt* till miljömålen, vilket gör att vi i detta exempel valt att prioritera ned området. Effekter på befolkning och hälsa är generellt positiva genom gränsregionala åtgärder, men bidrar i övrigt i mindre grad till andra direkt positiva miljöeffekter.

Vi vill återigen påpeka att detta är **ett spekulativt resonemang**, och att avgörande för effekterna är vilka enskilda projekt man väljer och på vilka kriterier. En annan viktig aspekt är hur de enskilda investeringarna kompletterar nationella satsningar i samma område. Satsning på investeringar i förnybar energi är centrala delar i de tre ländernas klimatstrategier, och skulle i detta program endast beröra utredningar som rör gränsregionala åtgärder. Se också Kap 10 Rekommendationer.

Värt att påpeka är dock att de medel man har till förfogande för programperioden är betydliga, men räcker inte till allt. En prioritering till färre politiska mål skulle dessutom bidra att man ger mer insats till färre att ha större chans att lyckas. **De fyra politiska områdena täcker ett stort insatsområde, och fokus kan kanske bidra till större effekt på de insatser man prioriterar.** Sett i ljus av detta kan ett fokus på insatser som bidrar positivt till miljömålen också bidra till större sannolikhet för programmet att skapa en bestående effekt i ÖKS-området.

Positiva konsekvenser	Ökat fokus på de insatser som bidrar positivt på miljön är naturligtvis konsekvensen av resonemanget kring Miljöalternativet
Negativa konsekvenser	De negativa konsekvenserna i detta resonemang är att det gränsregionala samarbetet får ett miljöpolitiskt fokus, medan andra politiska mål prioriteras ner. Det kan då också få konsekvenser på målet kopplat till social hälsa och inkludering genom möten mellan människor prioriteras ned.

7. Sammanfattning analys av miljöeffekter

Vid konsekvensbedömningen har beskrivningen av nuläge och prognos för miljöförhållandena i Sverige använts för att se om olika miljöaspekter (t.ex. klimat eller hälsa) kan antas bli påverkade på ett betydelsefullt sätt av programmet.

Om programmet kan antas omfatta projekt som kan bidra till att förbättra miljöförhållandena (t.ex. minska utsläppen av koldioxid) bedöms detta som en möjlig positiv påverkan från programmet. Om programmet kan antas omfatta projekt som riskerar att försämrade miljöförhållandena (t.ex. öka utsläppen av partiklar och NOx) bedöms detta som en möjlig negativ påverkan från programmet. Bedömningen omfattar i första hand direkta effekter, men ambitionen har varit att även försöka identifiera och analysera indirekta effekter. Ambitionen har också varit att konsekvensbedömningen ska bidra till att styrningen vid programmets genomförande (t.ex. när projekt ska utformas, beviljas medel, genomföras och följas upp) blir mot åtgärder som har stor positiv potential att bidra till hållbar utveckling och att negativa effekter minimeras.

Tabell 5: Sammanfattande analys av miljöeffekter

Alternativ	Klimatpåverkan		Vattenmiljöer (inkl havsmiljö och vattensystem)		Markanvändning och resurshushållning (inkl kemikalier, avfall, CE)		Naturmiljö och ekosystemtjänster (inkl biologisk mångfald)		Befolkning och miljörelaterade hälsa (inkl social inkludering)		Kulturmiljö och kulturhistoriska värden	
	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Programförslag	Green	Yellow	Green	Yellow	Green	Yellow	Green	Yellow	Green	Yellow	Green	Yellow
Miljöalternativ	Green		Green		Green	Yellow	Green	Yellow	Green			
Nollalternativ	Green	Yellow	Green	Yellow	Green	Yellow	Green	Yellow	Green			Yellow

Positiv påverkan

Risk för negativ påverkan

Negativ påverkan

Konsekvenserna svårbedömda/ej betydande

Konklusionen är att miljöalternativet (naturligtvis) är bäst för miljön, men att programförslaget är ett bra förslag också för möjligheten att uppnå miljömålen. Även nollalternativet kommer skapa positiva effekter, men inte i den utsträckning som programförslaget. Det förslag som bidrar mest till att främja hållbar utveckling är miljöalternativet. Trots det är bedömning att miljöalternativet som helhet blir mindre effektiv på lång sikt att bidra till den framtida sammanhållningspolitiken inom EU samt till att uppfylla intentionerna i regeringens instruktion.

8. Kumulativa och indirekta effekter

Syftet med Strukturfondsprogrammen är att på ett effektivt sätt kunna bidra till att EU:s strategi för hållbar utveckling, Globala målen samt svenska miljö- och folkhälsomål uppnås. I samband med vår bedömning av miljöeffekter av programmen är det inte klart vilka aktiviteter som kommer att beviljas stöd inom ramen för det regionala operativa programmet. Därför är det svårt att identifiera och bedöma vilka indirekta och kumulativa effekter som programmet kommer att leda till. Komplexiteten i de insatser som kommer att beviljas stöd under de olika politiska områdena och samverkan mellan de enskilda miljöfrågorna som detta medför är indirekta effekter av programmet som kan leda till kumulativa effekter.

Den höga abstraktionsnivån för denna typ av program hindrar en detaljerad, kvantitativ och rumsligt differentierad bedömning av de kumulativa effekterna av INTERREG-programmet. Bedömningen baserats därför på ett resonemang som beroende på hur långt det strategiska tillvägagångssättet och de enskilda politiska målen och deras förväntade indirekta resultat förväntas bidra till svenska miljömål och EU:s strategi för hållbar utveckling. Bedömningen av möjliga kumulativa och indirekta effekter följer denna metod och begränsning.

Ett framgångsrikt genomförande av programmet kommer att skapa mekanismer och bygga kapacitet som leder till en betydande positiv miljöpåverkan. Genom att till exempel främja en koldioxidsnål ekonomi och resurseffektivitet så medför det samtidigt flera indirekta synergieffekter. Minskningen av växthusgasutsläpp och minskningen av uttag av naturresurser för energiproduktion och industriell produktion leder sannolikt även till minskad påverkan på miljöaspekter som luft, vatten, mark, biologisk mångfald och landskap. Det i sin tur leder till att människors hälsa och välbefinnande påverkas positivt av mindre förorenad luft men också av bättre vattenkvalitet och fungerande ekosystemtjänster.

Risken för negativa effekter på miljöaspekterna bedöms vara begränsade. Det kan till exempel vara kopplat till nyetablering av infrastruktur, utbyggnad av förnybara energikällor och energilagringssystem. I dessa fall kommer specifika projekt att miljökonsekvensbedömmas i samband med projektansökningar eller anmälan och tillståndsansökningar till myndigheter.

Det finns fler exempel på kumulativa effekter orsakade av till exempel städer och tätortsnära orters utveckling. De effekterna riskerar att medföra en betydande negativ miljöpåverkan på bland annat biologisk mångfald och ekosystem. Det finns en mängd faktorer som anses lika bakom dessa kumulativa effekter; miljögifter, tillgång till föda, buller, parasiter, minskad utbredning av habitat, konkurrens från andra arter, konkurrens från invasiva arter för att nämna några. Programmets utformning påverkar hur finansiella medel fördelas under programperioden. Risken att insatser från programmet kommer att bidra till kumulativ påverkan på bestånd av arter, eller andra faktorer som kan påverka ekosystemtjänsters funktion enligt ovan, bedöms som liten om programmet följer uppsatta kriterier på utformning av ansökan och krav på uppföljning.

Kumulativa effekter kan även vara positiva. Om programmet till exempel kan bidra till att etablera fler gröna tak med solceller och samtidigt ge stöd åt nyetablerade innovativa företag inom förnybar energi kan flera positiva kumulativa effekter nås inom flera miljöområden. Det kan till exempel vara minskat buller, ökad biologisk mångfald och rening av dagvatten. Ett ökat antal mindre service- och tjänsteföretag som kan anlägga olika sorters gröna tak ger också möjligheter till bättre distribution och förutsättningar till att skapa efterfrågan på marknaden. Forskning och andra kunskapshöjande verksamheter kan resultera i beslut och åtgärder som sprider positiva miljöeffekter över landsgränserna. Den typen av kumulativa positiva effekter bedöms vara ett mer sannolikt utfall av programmen. Sammantaget görs bedömningen att programmets potentiellt positiva kumulativa effekter överväger de potentiellt negativa kumulativa effekterna.

9. Osäkerhet i bedömningarna

Följande avsnitt redovisar antaganden som gjorts samt osäkerhet och brister i underlag och bedömningen.

Osäkerheten i bedömningarna ligger dels i att programbeskrivningen inte är fastlagd, dels i vilka prioriteringar programmet senare kommer att göra kring vilka projekt som får finansiering. Några specifika beräkningar har därför inte gjorts, bedömningar grundar sig helt och hållet på förenklingar i form av resonemang och antaganden kring vilka effekter de förväntade projekten och insatserna sannolikt kommer att leda till i framtiden.

Osäkerheten av bedömningar påverkas också att det idag inte finns någon budgetfördelning vilket gör miljöbedömningar hypotetiskt, samt alternativen och jämförelsen mellan dem.

När det gäller de Politiska målen och insatser föreslagna i dessa, så är investeringsprofilen och insatsförslag olika inom de föreslagna områdena (PO1-4). Om man omfördelar denna prioritering blir konsekvensen att insatser hamnar på andra projekt med andra miljöeffekter. Kommande prioriteringar av projekten är mer avgörande på osäkerheten i bedömningen. Projektprioriteringen är beroende på andra politiska mål, som t.ex. regional sysselsättning, vilket påverkar valet av projekt – med efterföljande förändrad effekt på miljön.

Bedömningen i detta dokument skall ses i relation till dessa osäkerheter, och vi har därför valt att se på de stora dragen i programmet avseende risk för negativa effekter på miljön och bidrag till positiva miljöeffekter.

10. Rekommendationer för programmet

Insatser inom de politiska målområdena bör väljas och utformas så att hållbar utveckling främjas. Därför bör programmet, gärna tillsammans med övriga regionalfondsprogram, ta fram mekanismer för att tydligt styra mot hållbar utveckling och en smartare och koldioxidsnål ekonomi. Sådan styrning bör omfatta både programmets övergripande inriktningar och ambitioner, liksom mer tekniska aspekter som t.ex. rutiner för bedömning av ansökningar, planering, genomförande och uppföljning av insatser, samt efterföljande forskning.

Beviljade projekt med liknande tematik, geografi eller målgrupper kan kopplas ihop under programperioden i syfte att åstadkomma mervärden. Projekt från olika fonder som delar kunskap, metoder och erfarenheter genomför gemensamma aktiviteter mot delade målgrupper kan öka den gemensamma nyttan.

10.1 Tankar kring de politiska målen

- Att tillgängliggöra infrastruktur för forskning och utveckling, exempelvis i form av testbäddar, laboratorium, pilot- och demoprojekt, gör det möjligt att även belysa vikten av hållbar utveckling.
- Just nu är det mycket fokus på nya innovationer och projekt men det kan vara viktigt att möjliggöra även bred marknadstillämpning av befintliga gröna lösningar som en del av gröna omställningen.
- Tydliggöra kopplingen mellan effekter inom smart specialisering och miljö. En viktig del i smart specialisering är att välja prioriteringsområden. Kan prioriteringar i programmet styras mot stöd till exempelvis miljödriven, tjänste- och social innovation ökar givetvis möjligheterna till en positiv klimatpåverkan och att främja en hållbar utveckling.
- Satsningarna på små och medelstora företag bör också omfatta aktiviteter som särskilt adresserar unga och ungas tillgång till arbetsmarknaden.
- Planera finansieringar så att företagets tillväxt främjas genom grön och cirkulär ekonomi för att minska negativa effekter på resurshushållning.
- Förtydliga incitament för att minska den totala energianvändningen (energieffektivisering) kopplat till hög tillväxt i regionen.
- Prioritera multifunktionell markanvändning exempelvis för förnybar energi.
- Säkerställ bevarande av kulturmiljö genom grönare och koldioxidsnålare produktion.
- Förtydliga utveckling av transportkorridorer att enbart avse miljövänliga alternativ för transporter, samt säkerställ att eventuella terminaler inte påverkar markanvändning och vattenmiljön negativt.
- Ta hänsyn till var i regionen kommande insatser och nyetableringar förläggs för att motverka segregation.

10.2. Tankar kring genomförandet och uppföljning av miljöeffekter

Enligt 6 kap. 11 § punkt 7 ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför. Det finns också krav på att redovisa dessa åtgärder antingen i beslutet att anta planen eller programmet, eller i en särskild handling i anslutning till beslutet. (6 kap. 16 §).

Uppföljning och övervakning kan ses om en del av processen med miljöbedömning. Vid planering av uppföljning är det främst den betydande miljöpåverkan som ska övervakas. Hur omfattande och detaljerad uppföljningen behöver vara beror bland annat på hur miljöstörande genomförandet av en plan

eller program kan antas bli. I de fall miljöbedömningsprocessen kunnat bidra till en minimerad miljöpåverkan blir behovet i regel mindre av uppföljning än om planen inte har kunnat anpassas för att undvika miljöpåverkan. Det finns dock alltid ett behov av att följa upp och övervaka eventuell oförutsedd miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet kan leda till.

De EU-finansierade programmen har krav på utvärdering av effekter av programmens genomförande. En utvärderingsplan tas fram efter att operativa planen är fastställd och klar. I princip hanteras stora delar inom denna del genom de förordningsstyrda kraven på utvärderingar.

Indikatorsystemet bör i så stor utsträckning som möjligt vara gemensamt för samtliga regionalfondsprogram för att underlätta uppföljning och utvärdering av insatser och därmed ge kunskap om insatsernas resultat och effekter.

Samordning är A och O för effektiv uppföljning och utvärdering. Men det betyder också att målkonfliktsanalyser behöver lyftas till de politiska processerna. Det är en sak att anta politiska mål, men dessutom behövs politiska beslut om hur målen ska nås och hur de eventuellt ska viktas mot varandra. Istället för att låtsas som att konflikter inte föreligger behöver dessa tydliggöras och då kan reella val mellan olika åtgärder och därmed olika målbilder göras.

För ett lyckat målkonfliktsarbete behövs en strukturerad arbetsmetod för att identifiera målkonflikter. Det är dessutom viktigt att skilja på vad som är äkta målkonflikter och vad som är konflikter mellan sätt att nå mål. En äkta målkonflikt föreligger när vägen till målen inte kan lösas genom ökad effektivitet eller förbättrad teknologi, utan kräver att politiska avvägningar och prioriteringar görs mellan de olika målen.

Vi vill föreslå följande rekommendationer till programskrivarna för programmet och/eller de myndigheter som är ansvariga för genomförandet av programmet:

- Säkerställ att det i ansökningsprocessen redogörs för vilka miljö- och klimatteffekter ett projekt har eller hur organisationen har tänkt sig att jobba med Agenda 2030 och andra miljö- och hållbarhetsmål. Denna analys ska även ingå som en självklar del av slutrapporten.
- Utvärderingskriterier och uppföljningsmekanismer bör utformas så att insatserna samverkar med delregionernas mål om miljö, klimat och energi, samt god folkhälsa och livskvalitet.
- Ta fram förslag på indikatorer som projekten ska redovisa där de kvantifierar mängden CO2 som minskas på grund av insatserna. Indikatorerna ska kunna jämföras mellan regioner.
- Uppföljning av rekyleffekter inom energieffektivisering och mobilitetslösningar.
- Eventuella åtgärder som åtgärdsprogrammet innebär ska beskriva forn- och kulturlämningar och annat kulturarv och vilka åtgärder som ska vidtas för att motverka negativ påverkan på dem och miljön i övrigt.
- Arbeta med systematiskt med strukturerade processer för tidigt identifiera målkonflikter som kan uppstå genom olika projekt beviljas inom ramen för programmet.

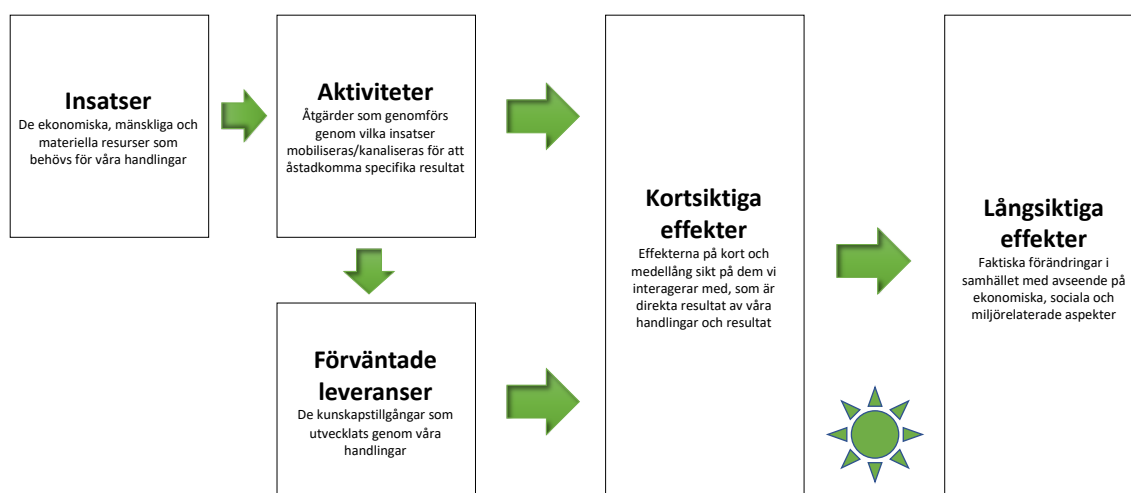
10.3 Tankar kring processen att bevilja medel

I vår analys kopplat till den Strategiska Miljöbedömningen, med bakgrund i de osäker som beskrivits, framkom ett behov av att rekommendera vissa strukturer kopplat till genomförandet av programmet. Kopplingen till utvärdering och uppföljning beskrivs ovan. Själva processen med att utlysa medel, behandla ansökningarna och starta projekt kräver en viss kommentar. Den kanske viktigaste aspekten att nämna inledningsvis är:

- Säkerställa en tydlig och transparent process igenom att motivera varför vissa projekt har fått finansiering och andra inte.

Ett projekt befinner sig alltid i en kontext, och finansiering från myndigheter har som ytterst ett mål att skapa förändring (till det bättre) i samhället. Det finns tendenser att man som myndighet är nöjd med bra projekt och att de genomförs på ett bra sätt. Men vad är ett bra projekt? Hur beskriver man (projektägare) sin del i en större kontext, och var befinner man sig i omvärldskontexten, dvs varför gör just "ni" (den som söker) detta? Och hur säkerställer man att den nytta man hävdar skall komma, verkligen kommer (finns det en tänkt processen)?

Ett projekt inkluderar en rad insatser som skall nyttjas för att skapa olika aktiviteter. Projekt har ofta en tydlig koppling till indikatorer som oftast är "output-orienterade", dvs relaterade till en leverans i projektet. Det viktiga är trots allt vilka effekter projektet har utanför projektperioden, och vilka långsiktiga positiva miljöeffekter som skapas eller som man har som mål att skapa. Men hur kommer man hit? Man formulerar ofta detta i ord, men inte i "handling" i projekten. Bilden nedan exemplifierar momenten från ansökan till nytta.

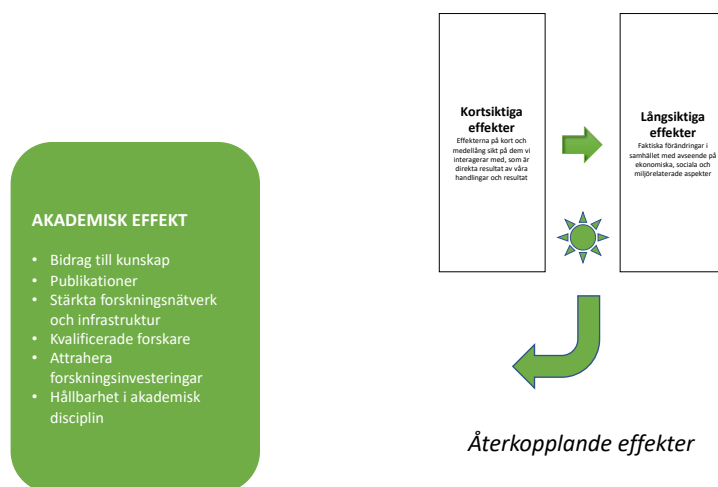
Figur 3: Olika moment från projektstart till samhällsnytta.

Som beviljande myndighet är man oftast mest intresserad av en långsiktig effekt, dvs samhällsförändring (till det bättre) – processen vid den "gröna solen". Man har en förhoppning om vad vi kallar icke-akademiska effekter, dvs effekter i samhället, inte akademiska avhandlingar. Istället för att bara nämna enstaka målbilder (effekter), kan man analysera hur man kommer dit. Och vem som skall bidra till detta (kompetens i gruppen, relation till andra aktörer, nätverk etc), exemplifierat av figur 4. I denna figur har vi delat in de icke-akademiska effekterna i tre grupper: produkter och tjänster, regler/styrning och logik/övertygelse. Exempelvis kan man tänka sig att man skall utveckla en solcell som skall appliceras, och man har som mål att verifiera den nya tekniken. Det är naturligtvis nödvändigt och viktigt, men för att denna solcell skall kunna appliceras på valda t.ex. byggnader i regionen kanske byggreglerna måste justeras. Så man kanske också måste säkra andra aspekter kring tekniken för att tekniken skall få inpass. Dessutom kanske inte folk tycker den är snygg och låter bli att köpa den – attityder och uppfattningar måste ändras. Detta var bara ett exempel på hur vi kan tolka figur 4. Vår poäng i detta är att detta måste kunna beskrivas i ansökan, också i aktiviteter (handling) och budget.

Figur 4: Icke-akademiska effekter av projekt (texten till vänster är liten, men se figur 3).

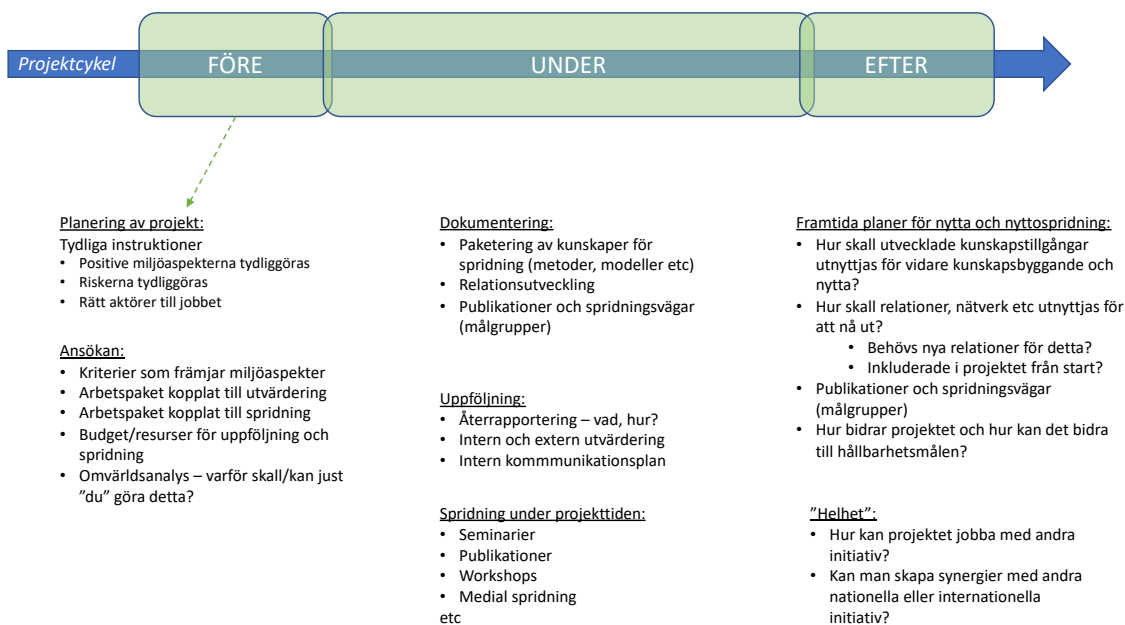
Men en annan viktig aspekt som bör säkerställas är vad vi här kalla "akademiska effekter", dvs hur bidrar man till fortsatt kompetensutveckling. Forsknings och innovationsarbete skall ju också säkra framtida nya projekt, vilket innebär att miljön som genomför projektet också skall stärkas. Om ÖKS skall stärkas på lång sikt är kompetensutvecklande aktörer, som universitet och högskolor, viktiga. Vidare är det viktigt att dessa aktörer stärks i sitt arbete parallellt med att ny kunskap och kompetens utvecklas som kommer samhället tillgodo på kort sikt. Detta exemplifieras av figur 5.

Figur 5: Återkoppling av projektets genomförande för att stärka akademiska miljöbyggnation (texten till höger är liten, men se figur 3)

Diskussionen ovan är grunden till en rekommendation kring ansökningsprocessen och kriterier kring denna - möjliga aspekter och kriterier att inkludera i projektansökningar om, så att sannolikheten ökar för goda resultat och att miljömålen nås. Ansökningarna bör kunna visa att man har koll på processen till miljöeffekten, inte bara teoretiskt visa att man hoppas nå dit. Figur 6 ger en samlad bild av vad man kan koppla till arbete med de kommande investeringar och projekt som programmet kommer att bevilja.

Figur 6: Aspekter att fundera kring kopplat till genomförandet av programmet och processen med att bevilja projekt.

Figuren exemplifierar moment som kan vara bra att säkra för att nå de miljöeffekter man hoppas på. I ansökningsprocessen bör

- Instruktionerna vara tydliga, däribland att positiva miljöeffekter synliggörs, att rätt aktörer finns med och att riskerna kommer i dagen.
- Bedömningskriterierna bör alltid inkludera miljöeffekter, liksom att det beskrivits hur dessa skall utvärderas och goda resultat spridas. Det bör också klargöras att det finns en budget för dessa aktiviteter.
- Det är också viktigt med omvärldsanalysen – man kan kalla det state-of-the-art om man vill, men det viktiga är att de som skall utföra arbetet är kompetenta och samverkar med rätt aktörer för att insatsen faktiskt skall nå de miljömål som avses.

Om projektet beviljas medel har vi i detta exempel förtydligat tre aspekter som bör säkras:

- Uppföljning – detta beskrivs i kapitel 10.2
- Spridning under projektperioden till andra (definierade i kommunikationsplan) aktörer så att projektets positiva effekter kan nyttjas i en större kontext.
- Dokumentering av de värden som skapas i projektet – detta inkluderar relationer. Paketering av kunskapen så att den kan nyttjas av andra – inte bara i en rapport. Exempelvis kan utvecklade metoder nyttjas i andra sammanhang än det var avsett för just i det aktuella projektet.

Till sist är det då processen för att skapa nytta på riktigt, dvs långsiktig, hållbar samhällsnytta. Frågorna som anges till höger i figur 6 bör man kunna redovisa en tanke kring redan vid projektstart. Detta rör till exempel exemplet som gavs ovan kring solceller. Bara för att man har med en viss aktör behöver det inte betyda att denna aktör på egen bekostnad tar alla de steg som behövs för långsiktig samhällsnytta. Beskriv hur och vem som skall göra vad för att nå vilka miljöeffekter, och när.

Med tanke på de osäkerheter som omger denna strategiska miljöbedömning i form av oklarheter kring investeringar etc., menar vi att det är på sin plats att rekommendera att se över ansökningsprocessen så att riskerna minimeras för negativa miljöeffekter och att sannolikheten för positiva miljöeffekter ökar.

Referenser

Europaparlamentet och Europeiska rådet. (2001). Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan. (SEA-direktivet).

EU-förordning ERUF – COM(2018) 374

Naturvårdsverkets webbaserade [Vägledning för Strategisk Miljöbedömning](#)

www.miljomal.se

<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/miljoindikatorer/>

Miljödepartementet SOU2017:22, "Från värdekedja till värdecykel – så får Sverige en mer cirkulär ekonomi"

Danmarks Statistik: "Grønne nationalregnskaber og det grønne BNP – Metode og mulgheter"

Regeringen (DK): "Handlingsplan for FN's verdensmål"

Nordiska Rådet: "The Road towards Carbon neutrality in the different Nordic countries"

FNs hållbarhetsrapport - webbaserad "[Sustainable Development Report](#)":

Sachs et al. (2020): The Sustainable Development Goals and Covid-19. Sustainable Development Report 2020. Cambridge: Cambridge University Press.

Bilaga – Remissvar på MKB

Organisation: Namn (och enhet om relevant)	I vilken geografi är din organisation verksam?	I vilken region?	Hur överensstämmer miljöbedömning om med din syn på de insatser som är tänkt för				Kommentar:	Förslag på åtgärder/insatser för att öka sannolikheten för positiva miljöeffekter vid genomförandet av programmet	Förslag på åtgärder/insatser för att minska risken för negativ miljöpåverkan vid genomförandet av programmet
			PO1	PO2	PO3	PO4			
Test- og Udviklingscenter for Velfærdsteknologi/Center for Industri	Danmark	Region Midtjylland	3	4	3	4			
							Länstyrelsen Skåne har lämnat synpunkter på MKB via mejl (mejlet nådde inte fram) men de finns inte med i MKB dokumentet som ni delat. Vi har flera olika program där vi ska lämna synpunkter och skapa innehåll. Denna process är väldigt tung och ad hoc. Jag vet inte när mejlen kommer in och hur många gånger och på vad vi förväntas lämna in synpunkter. Jag önskar att kunna be mina kollegor lämna in synpunkter på MKB och sista särskilda mål (arbetsmarknad) så kan jag dela arbetsbördan lite.		
Länstyrelsen Skåne	Sverige	Region Skåne							
Medion Science Park & Incubator	Sverige	Region Skåne	4	4	4	4			
Malmö Yrkehögskola	Sverige	Region Skåne	3	3	3	3			
Näringslivsavgivning	Sverige	Region Halland	4	3	2		olika områden är i olika fas av miljöarbetet. Stor förbättring bör vara en faktor.	Gör det möjligt att inom programmet ta sig an landsbygdsens möjlighet till en hållbar mobilitet. Annars riskerar hållbarheten att bli väldigt lokal.	använd medfinansieringen. Sänk kravet för de bästa miljöprojekten.
Notodden Utvikling AS	Norge	Vestfold og Telemark fylkeskommune	4	3	4	4			
TEM	Medlemmar från 17 länder	Region Skåne							
								Minska fragmenteringen av många små projekt. Fokusering inom några större sammanhållande program som tydligt visar hur man bidrar till den övergripande strategin. Ta fram tydliga effektmål som man ska uppfylla på kort och lång sikt. Satsa på projekt/program som bygger långsiktig kapacitet och utthållighet för fortsatta satsningar inom tex nationella och EU-program. Stressa fokuset på att saker ska skalas upp efter projektets slut och om det går in i någon befintlig verksamhet.	Digitalisering samt så likt Horizon Europe som möjligt det är vi vana vid.
IVL Svenska Miljöinstitutet AB	Sverige	We are both in Skåne and in Västra Götaland	4	4	4				
	Sverige	Region Skåne	3	3	3	3			
Erhverv Vækstshimmerland	Danmark	Region Nordjylland	3	3	3	3			
SSPA, Research	Sverige	Region Västra Götaland	3	3	4	3		Medfinansiering, högre OH ersättning, mindre adm.....	Medfinansiering, högre OH ersättning, mindre adm..... Leder till bättre konkurrens i ansökningen
CELF/Projektsekretariatet	Danmark	Region Sjælland	3	5	5	1			
SOSUH	Danmark	Region Hovedstaden							
Aarhus Kommune	Danmark	Region Midtjylland	4	4	4	4			
Erhverv/Silkeborg	Danmark	Region Midtjylland	4	4	4	4			
Aalborg Kommune	Danmark	Region Nordjylland	4	4	4	4			
Universitet i Sørøst Norge - USN	Norge	Vestfold og Telemark fylkeskommune	4	4	4	4	Miljøhensyn i et bredt perspektiv bør ligge i bunnen for alle aktiviteter. Samtidig må ikke tilbudet til brukerne reduseres eller fungere dårlig for enkelt grupper.	Helhetlig tenkning på alt fra transport til rene miljøtiltak slik at man unngår brannslukking og dårlige midlertidige løsninger.	Litt usikker på hva man egentlig spør om.
Aarhus Kommune, Sundhed og Omsorg, Center for Frihedsteknologi	Danmark	Region Midtjylland							
Maragerfjord Erhvervsråd	Danmark	Region Nordjylland	3	3	3	3			
NORCE Norwegian Research Centre AS	Norge	Agder fylkeskommune	4	3	4	3			
Smile Incubator	Gränsregionalt	Region Skåne	4	4	4	4			
Corti ApS	Gränsregionalt	Region Hovedstaden	3	5	5	5			
ZBC - Zealand Business College	Danmark	Region Sjælland	3	4	4	4			
Ungt Entreprenørskap Viken	Norge	Viken fylkeskommune	4	4	4	4			
Universitetet i Agder	Norge	Agder fylkeskommune	5	5	4	4			Bedre tilpassing for forskningsdeltakelse på økonomien i prosjektene. Da vil de beste forskningsmiljøer prioriterer deltakelsen høyere.
Aalborg Kommune	Danmark	Region Nordjylland	3	5	4	3			
Hanstholm Havn	Danmark	Region Nordjylland	4	4	3	3			
Henrik Harder	Danmark	Region Hovedstaden	4	4	4	4			
Invest in Skåne	Sverige	Region Skåne	4	4	4	4			

Foreningerne Nordens Forbund	Grænseregionalt	Region Hovedstaden				4				
Lister Nyskaping AS	Norge	Agder fylkeskommune	3	3	3	3				
Lifestyle & Design Cluster	Nationalt	Nationalt	5	5					Bibehold miljøansvarlighed som et af de horisontelle kriterier	
Kalundborgregionens Erhvervsråd	Danmark	Region Sjælland								
Akademikerne	Nationalt	Nationalt	4	4	3	3			Ja hvis midlerne også måtte gå til anlægs investeringen for at skåne miljøet.	Ja hvis der var 100% finansiering til miljø og klimakonsulenter, som kunne rådgive projektet i opstartsfasen så miljø og klima er tænkt ind fra start.
Energy Cluster Denmark	Danmark	Nationalt	3	3	3	3	teksten må endres å klart si noe om at forskning og inoasjon langs de lange kystene våre bør forskes på og inoasjon bør utvikles der			
Copenhagen Malmö Port (CMP)	Grænseregionalt	Hovedstadsregionen og Skåne	4	5	4	4			Forsøg så vidt muligt at køre en online afrapporteringsproces a la North Sea Region (men gerne bedre).	Sørg for at lade virtuelle events gælde som 'rigtige' events, da det er en god læring fra C19.
Birgit Nøhr DigitalLead	Danmark	Region Sjælland	5	5	5	5	nope		nope	nope
Havforskningsinstituttet	Hovedsaking Skagerrak, Nordsjøen, Kattegat	Agder fylkeskommune	3	3	3					
IKT Telemark	Norge	Vestfold og Telemark fylkeskommune	4	4	4					
Högskolan Väst	Sverige	Region Västra Götaland	3	3	3	3				
Högskolan Väst	Sverige	Region Västra Götaland	5	5	5	5			Precis som med kraven för övriga horisontella kriterier så bör denna aspekt vara en integrerad del av projektet redan i ansökan, men också i delrapporteringar.	
Mikael Ericsson	Sverige	Region Västra Götaland	4	4	4	5				
Business Region Göteborg AB	Sverige	Region Västra Götaland	4	4	5	4				
Läkemedelsindustriföreningen	Sverige	Nationellt	3	3	3	3				
Norddanmarks EU kontor	Danmark	Region Nordjylland	4	4	4	4	hvem skal foretage miljøvurdering? hvorfor ikke lave beregninger på drivhusgasser eller andet man i høj grad nemt kan måle i forvejen		Løbende feedback og sparring; mulighed for workshops der lærer projektsøger, hvordan man gør e.g. afrapportering, mindre tung admin, adressere de værste myter om interreg, mv. gør det gennemsnitligt og nemt. Og måske også en eller anden for for mainstreaming i sprog, frem for at have forskellige dokumenter på forskellige sprog.	
EUC Nord	Danmark	Region Nordjylland	5	4	4	4				
Trafikskelskabet Movia	Danmark	Både Region Hovedstaden og Region Sjælland	5	5	5	4				
Innoext AB	Gränsregionalt	Region Västra Götaland	4			4				
Mobile Heights	Gränsregionalt	Region Skåne								
Lunds universitet avdelning Samverkan	Sverige	Region Skåne								
Ringkøbing-Skjern Kommune	Danmark	Region Midtjylland								
Norddjurs Kommune	Sverige	Stockholm	3	4	5	3	Elbilien kommer hjælpe meget		Snabbhet	Digital istaed foer riktige papir for exempel
Norsk Senter for Sirkulær Økonomi	Danmark	Region Midtjylland								
	Norge	Viken fylkeskommune	4	5	5	5				
Svinesundskommittén	Gränsregionalt	Viken Fylkeskommune och Västra Götalandsregionen	4			4			Vi har redan ökat antalet resfria möten och lärt oss använda digitala möten, de digitala systemen kan utvecklas och stärkas. Dock måste de kvalitets säkras och inte fungera lika dåligt som "min ansökan" gör fortsatt efter 7 år	Uppföljning och halvtids avstämningar kan vara ett förslag. Viktigt att projekten har möjlighet att förbättra sina åtgärder/insatser under projektiden. Styrgruppen/ Advisory board har en viktig roll
Länsstyrelsen Skåne	Sverige	Region Skåne	3	3	3	3	Vill ha tydligare rekommendationer som säkerställer fokus på hållbarhet inom alla programområden. Hur mycket medel kommer att sättas för de olika programområden borde även reflekteras i MKB. Miljökunskapen o bland aktörer i innovationsekosystemet kan påverka programmets miljönytta negativt. Det verkar som att man inte tror att grön omställning och tillväxt kan gå hand i hand då man ALLTID spelar dessa två områden MOT varandra. Grön omställning är en tillväxtfrämjande och riskförebyggande åtgärd!	Transparens avseende medfinansiering så att projektägandet inte koncentreras enbart på utvalda få aktörer. Skapa ramprogram så att man kan söka medel till 100% av projektkostnaderna.	Involvra länsstyrelsen i tidig fas av ansökningar för att ge projekten input om behov och pågående initiativ/prioriteringar.	
Oslo Business Region AS	Norge	Oslo kommune								Finansieringsinstrumenten bör främja inkludering och icke-diskriminering (särskild kvinnor oavsett ursprung får mindre finansiering än män).
Kungsbacka kommun	Sverige	Region Halland								Sociala aspekter av att inte ha fysiska möten behöver inte tas upp i bedömningen.
Oslo Business Region AS	Norge	Oslo kommune								
LO/LO Agder	Norge	Agder fylkeskommune	4	4	3	3				
Innovation Skåne	Sverige	Region Skåne								
EuroConsult	Danmark	Region Sjælland	5	4	4	4				

Kunnskapsbyen Lillestrøm	Norge	Viken fylkeskommune	4	4	4	1	PO1-PO3: Se tidligere kommentarer. PO4 har etter min oppfatning i seg selv lite med klimavennlige løsninger å gjøre.	Administrativt vil det være gunstig å øke støtteintensiteten da dette vil øke muligheten for å få med ønskede prosjektpartnere. PO1-PO3: Se tidligere kommentarer. PO4: Ingen kommentar.	Jeg ser muligheten for negativ miljøpåvirkning ved gjennomføring av PO4 om man ikke tar nødvendige forholdsregler.
BOVERKET (UA Internationella sekretariatet)	Sverige	Nasjonelt	4	4	4	4			
Högskolan Kristianstad	Sverige	Region Skåne	3	3	3	3			
MARCOD. Fra 1/1/2021 er navnet MARLOG	Danmark	Region Sjælland	3	4	3	3			
Universitetet i Sørøst-Norge	Norge	Vestfold og Telemark fylkeskommune	4	4	4	3	N/A	N/A	Som en del av evalueringsskemaene kan det legges inn at prosjekter ikke skal ha vesentlig negative
Sveriges Lantbruksuniversitet	Internasjonelt	Nasjonelt							
Erhvervsus Sjøælland	Danmark	Region Sjælland	3	3	3	3			
Hållbar Utveckling Skåne	Sverige	Region Skåne	3	3	3	3	Jeg er ikke sikker, for åttåtte år forstøtt ved den strategiske miljøbedømmingen innebærer behovet	Oppfølging under prosjekts gang. Ekspertstudie i et fall som prosjektet into leverer enligt plan.	Oppfølging under prosjekts gang. Ekspertstudie i et fall som prosjektet into leverer enligt plan.
Lund Business Incubator AB	Sverige	Region Skåne	3	3	3	3			
Almi Företagspartner Skåne	Gränsregionalt	Region Skåne	3	3	3	3			
Malmö universitet	Sverige	Region Skåne	5	5	5	5			
Varbergs kommun (KS förvaltning)	Sverige	Region Halland	4	5	4	3			
Viden Djurs	Danmark	Region Midtjylland							
Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen (Plan og Klima)	Danmark	Nasjonalt			5				
Business Djursland	Danmark	Region Midtjylland	5	4	5	5			
Agder fylkeskommune	Norge	Agder fylkeskommune	4	4	5	4			
Länsstyrelsen i Hallands län	Sverige	Region Halland	3	3	3	3			
Länsstyrelsen Skåne	Sverige	Region Skåne							
Vestfold og Telemark fylkeskommune	Norge	Vestfold og Telemark fylkeskommune	4	4	3	4	PO3: Kvalitative. Det er tilsig for stor vekst på utsiktene til "Økade transporter i samband med	Metodelegger for praktiske elektroniske løsninger der det er mulig.	Metodelegger for praktiske elektroniske løsninger der det er mulig.
Medicon Valley Alliance	Gränsregionalt	Region Hovedstaden							
Arbetsförmedlingen EURES	Sverige	Nasjonelt og internasjonelt							
Chalmers tekniska högskola AB	Sverige	Region Västra Götaland	5	5	5	5			
KEA, Københavns Erhvervsakademi	Danmark	Region Hovedstaden	3	3	3	3	Kausaliteten er svar at styre		
Skanderborg Kommune	Danmark	Region Midtjylland	3	3	3	3			
Lighthouse - samarbejksplattform for sjøfarts-Fol	Sverige	Nasjonelt		4					
Uddannelsescenter Holstebro	Danmark	Region Midtjylland	3	3	3	3			
Aarhus Universitet, Erhverv og Innovation	Danmark	Region Midtjylland	4	4	4	4			
Construction City Cluster	Norge	Oslo kommune							
Viken fylkeskommune v/fylkesrådet	Norge	Viken fylkeskommune	4	4	4	4			
Erhvervsakademi Aarhus	Danmark	Region Midtjylland	3	3	3	3		Nej	Nej
Dansk Kyst- og Naturturisme	Danmark	Nasjonalt	5	5	4			Man beviser at den treobebene domme i effektene	
Högskolan i Skövde	Sverige	Region Västra Götaland							
Leader Söderslätt	Sverige	Region Skåne	4	4	4	4			
Skogsstyrelsen	Sverige	Nasjonelt	4	2	3	3			
Jernbanedirektoratet	Norge	Nasjonalt nivå	4	4	4				
Göteborgsregionens kommunalförbund	Sverige	Region Västra Götaland							
Danske Havne	Danmark	Nasjonalt	4	4	1	4	Danske havne er den eneste i regionen på s. 23. Dæremot skulle økad sjø- og motorvågstransport viktig at tynggjøra energienekvisering annu mer.		
Lunds kommun	Sverige	Region Skåne							
Göteborgs Stad (Stadsledningskontoret)	Sverige	Region Västra Götaland	3	3	3				
Test	Gränsregionalt	Region Sjælland, Region Hovedstaden	5	5	5	3			
DTU	Danmark	Region Hovedstaden	5	5	5	5			
Greater Copenhagen Committee sekretariat	Gränsregionalt	Region Skåne, Halland, Sjælland samt Hovedstaden	4	3	3	3			
Skånes Kommuner	Sverige	Region Skåne	4	3	3	3			

Fonden Connect Køge	Danmark	Region Sjælland	4	4	4	3			At det ikke bliver administrativt svært i den enkelte ansøgning, det skal være konkret og	Det er faktisk det samme svar - At det ikke bliver administrativt svært i den enkelte ansøgning, det
Frederikshavn Kommune	Danmark	Region Nordjylland	3	3	3	3				
Aalborg Kommune	Danmark	Region Nordjylland							og har ikke udsækkelse inden for område omkring dette omkring miljøvurdering.	
Malmö stad, stadskontoret, enheten för externa relationer	Sverige	Region Skåne	4	5	5	3			de udlymme for langsiktede effekter og underbygge fakta og evidensbaseret utvärdering. Det behøver projekter og emner ansøgningsmateriale	Præcisere miljøvurdering var og det er den i gennemførelse af projekt.
Helsingborgs stad	Sverige	Region Skåne	2	3	2	3			skulle man kunne ha en sektion där man ska ange x	det enligt miljöbedömningen finns risk för, kan vara
NÄTVERKET - Idéburen sektor Skåne	Sverige	Region Skåne							Det er vigtigt at ansøgning, rapportering og opfølgning ikke blir så betungende att det bara är rolycket viktigt område som kräver tydliga indikatorer. Global Reporting Initiative är en bra	
Sjöfartsverket, Forskning och innovation	Sverige	Nationellt	4	5	5	3				
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	Sverige	Region Västra Götaland								
Media Evolution	Sverige	Region Skåne	3	3	3	3				
Swelife	Sverige	Region Skåne								
Kristianstads kommun	Sverige	Region Skåne								
Agroväst Livsmedel AB	Sverige	Region Västra Götaland	5	5	5	5				
Hjærring Kommune, Teknik- og Miljøområdet, Team Energi og Mobilitet	Danmark	Region Nordjylland								
Göteborgs universitet	Sverige	Region Västra Götaland		2	2	2			Miljöbedömningar är nödvändiga men det är ett allt för snävt synsätt på de förändringar som programmet kan leda till. Det är problematiskt att programmet i sin helhet och i sina delar inte tar ett mer fullständigt hållbarhetsperspektiv. Strategisk miljöbedömning behöver ersättas med strategisk hållbarhetsbedömning.	
Gränshindersekretariatet	Gränsregionalt	Norden	5	5	5	5				
Medicinska fakulteten, Lunds universitet	Sverige	Region Skåne								
Syddjurs Kommune	Danmark	Region Midtjylland	4	3	4	3				
Veterinære beredskab på Københavns Universitet	Danmark	Nationalt							Det er ikke relevant for lige de områder vi ville fokusere på, men sikkert meget relevant for mange projekter	

Forskning, utredning och innovation för en hållbar framtid

Anthesis Enveco AB är ett konsultföretag med rötterna i forskningsvärlden. Vi är ett växande företag med ca 15 medarbetare i nuläget. Vi tillhör koncernen Anthesis Group som har verksamhet i 16 länder och totalt ca 500 medarbetare

Vi erbjuder tjänster inom områdena miljöekonomi, resursekonomi, hållbara energisystem och hållbara städer. Inom dessa områden erbjuder vi såväl strategisk rådgivning som affärsutveckling, analys, utredning samt forskning och utbildning. Vi har också både bred och djup kunskap inom samhällsekonomiska analyser, social hållbarhet och innovationsupphandling m.m. Vidare har vi mycket stor erfarenhet av projekt- och processledning av multidisciplinära projekt. Vi har kontor i Stockholm och Göteborg men åtar oss uppdrag inom hela Sverige och internationellt.

Anthesis

Barnhusgatan 4, 111 23 Stockholm

Kyrkogatan 30, 411 15 Göteborg

anthesis.se

anthesisgroup.com/about/europe/sweden